

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETESEK:

4-hasábos petit sor egyszer 20 fill.
minden sorvezetésnél 16 fill.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 367.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1907.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szerda, június 5.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: A nép és a parlament.
- A sztrájkparagrafus.
- Bécs Erzsébet-szobra.
- A vashidak építés előtt
- Schönberger bárónét idézik.
- Kavarodás a Házban.
- Váltóhamisító kereskedő.
- Színház és orfeum.
- Az új Reichsrath.
- Tárca: Apró szenzációk.

A nép és a parlament.

Arad, június 4.

Egy táborban vannak még a parlament negyvennyolcasai az ország negyvennyolcasával, de mintha két hiten volnának, mintha már nem értenék meg egymást. Az az érzelmi kapcsolat, amely egy közösségbe fogta őket, az utolsó hónapokban fenyegetően meglazult. Nem tudtak összeforrni a hatalomban, amely után egyformán sóvárogtak. A nagyravágásuk egy gyökéren táplálkozott, amíg nem borult bokorba, de hogy azután mind egyik a maga ágán kipompázott, látszott, hogy a nemes ág csak ojtás az ősi vad törzsön.

Egy ember se bírja el — talán a legnagyobb se — a hatalom öntudatát lélektani elváltozások nélkül. Amióta a független többség hatalomra jutott, meg-

változott a nép is és megváltoztak a nép kegyeltjei is. A nép, amely addig nem igen hitte a független Magyarország álm-jóslatait, de áhitotta a jóslatot, mert a jóslat szép volt, mert büvöletes hatása elringatta és mert az elgyötört nemzet csak álmaiban érezhette függetlennek magát, hatalomra ébredvén, az álmok megvalósítását sürgeti. A nép nem szereti, ha fölszabadult erejét lefojtják. Ha óriás öklébe játékkardot adnak. A nép komolyan veszi a hatalmát és ezzel a hatalommal élni akar. A nép komolyan kívánja a független Magyarországot.

A nép könnyen akarhatja. A nép nem jár a burgba, a nép nem ösmeri Aehrenthalt, a nép nem köt külföldi államokkal egyezségeket. A nép nem ülhet a miniszteri székre, az államtitkári hivatalba, a főispáni méltóságba. A nép semmit se kockáztat, ha a dinasztiaival ujjat huz, legföllebb a szabadságát. De a képviselő urak mindent kockáztatnak: miniszteri tárcákat, államtitkári fizetéseket, főispáni méltóságokat, pénzt, befolyást és — tényleges hatalmat. A képviselő urak tehát higgadtabbak, mint a milliók. Most, hogy a hatalmukat féltik, lojálisak, megalkuvók, hidegen fontolgató oportunisták, mint a liberálisok annak idején. Látszatra a nép politikáját üzik, a valóság azonban az, hogy már régen elsodorta őket a nép politikai hitétől a hatalmi önzés.

Ez a szétkülönbözés talán még nem végleges. A nemzet könnyen kibékül, csak egészen meg ne csalattassék.

Most forrong és nyugtalankodik. Követeli a vivmányokat, a nemzeti politikát. És a függetlenségi többség ellen éppen a függetlenségi táborok szervezkednek leg-erősebben. Figyelemreméltó, hogy ebben a békétlenkedő hangulatában elég mérsékelt az ország függetlenségi többsége. Personál uniót, önálló magyar hadsereget, magyar külképviseletet most már senki se követel. Hiszen, hogy ezek megvalósíthatatlanok, azt már a legiskolázatlanabb negyvennyolcas politikus is tudja.

Azt azonban nem hiszi el senki ebben az országban, hogy az általános titkos választói jog megvalósíthatlan követelés, azt sem hiszik, hogy a progresszív adórendszer káros lenne, hogy az ingyeno-oktatás veszedelmes volna, hogy az önálló vámterület tönkre tenné az országot és az önálló jegybank még tétezné a bajokat.

Senki se hiszi ezeket a dolgokat és olyan frázisai nincsenek a parlamenti többségnek, amelyekkel erre a hitre ámíthatná a nemzetet.

Az az idő elmúlt, hogy a pártok az országot magukhoz nevelhetnék. Az idők sora megváltozott. A képviselő uraknak alkalmazkodni kell az ország akaratához. Ha ezt nem teszik, akkor az ő királysá-

Apró szenzációk.

(Faképnél hagyott menyasszony.)

Némileg humoros, de az eset hősnőjére szomorú jelenetről számol be egy Londonon át Amerikából érkezett távirat. A Hamburg—amerikai hajóstársaság Pretória nevű gőzösének fedélzetén többek között egy fiatal osztrák nő érkezett New Yorkba, aki utközben többeknek elmondta, hogy boldog menyasszony és a kikötőben vőlegénye várja. Alig kötött ki a hajó, egy Felder Fülöp nevű fiatal német munkás ünneplőruhában, gomblyukában rózsával rohant fel a fedélzetre, kezében egy feltűnően szép, fiatal leány fényképét tartva. A fiatalember oda-mutatatta a fényképet a hajó alkalmazottjainak és azt kérdezte tőlük, hogy hol van a fénykép eredetije, aki ezzel a hajóval jött át az Oceánon. Az előbb említett boldog menyasszonyt a hajón mindenki ismerte, de senki sem mondhatta azt, hogy a fényképnek ő volna az eredetije. Mindazonáltal leveleztek a türelmetlen vőlegényt a kisasszony kabinjába, hol erre kínos jelenet játszódott le. A vőlegény, akinek a menyasszonyát levelezés útján szülőföldjének egy házasságközvetítő irodája közvetítette, meglepetve állt meg, mert a levél útján szerzett menyasszony az eredetit meg sem közelítette. A csalódott vőlegény nem tudta indulatát elfojtani, heves szóváltásba keveredett menyasszonyával és végre a faképnél hagyta és elfutott. A faképnél hagyott menyasszony a hajón maradt és legközelebb visszautazik Berlinbe.

(A telefon új alkalmazásai.)

A „Telephony“ című amerikai szaklap érdekes cikket közöl arról, hogy mi mindenre

használják a telefont a határtalan lehetőségek birodalmában. Az Egyesült-Államok katolikus papsága annak az eszmének a megvalósításán fáradozik, hogy a hívek olyan községekben, ahol paphoz nem fordulhatnak, telefon útján gyónhassanak meg. Egy kanzasi kölcsönkönyvtár tulajdonosnője telefonon adja tudtára a felesleinek, hogy miféle olvasni valóak vannak rak-táron. Illionis kerület egyik városkájában egy szomszédos községbeli fontos tanu nem jelenhetett meg a tárgyaláson. Egyértelmű határozat folytán az illetőt telefonhoz hítták és a bíró annak rendje módja szerint kihallgatta, megeskette. Bevérigde szenátornak Indianapolisban előadást kellett tartania. Mivel sürgős elfoglaltsága miatt nem hagyhatta el Chikágót, egy indianopolisi gyorsíronak telefonon lediktálta az egész előadást. A washingtoni Capitol ülésterméből telefonon jelentik a feleknek, hogy mikor van szabad hely az üzletben. Egy zongorahangoló-nak a szállítási helyen lévő zongora hangma-gasságához mérten kellett végeznie a hangolás munkáját. Ezért a telefonos szobába tolatta a másik zongorát, ott játszottak rajta és így han-golta meg az elszállítandó hangszert. A közlemény azzal az esettel zárja a sort, hogy egy gyászba borult özvegy telefonon hallgatta a férje lekiüdvéért tartott miséket.

(Repülő médium.)

Rómából jelentik: Oreste Murani, a milánói polyteknikum természettan tanára Patricivel, a modenai egyetem fiziológia tanárával kísérleteket végzett egy Zuccarini nevű médiummal. Az egyik összejelvetel alkalmával a médium — egy igen fiatal ember — láthatatlan, titokzatos erők működése folytán a leve-

gőbe emelkedett és az asztaltól ötven-hatvan centiméternyi magasságban lebegett. Időnkint 12—14 másodpercnyi időtartamra mozdulatlan maradt. Az egyik ilyen alkalmat felhasználták a professzorok és fényképfőlvételeket készítettek róla. Így többek között sikerült a médiumot abban a pillanatban lefényképezni, amikor elő-rehajolt felsőtesttel és mellhez szorított karokkal lebegett közel a menyezethez. Murano hasábkra terjedő közleményt írt a „Corrie della Sera“ ba erről az érdekes esetről, melyhez hasonlólt tapasztalt Morselli genuai tanár egy Eusalpia Palladiro nevű médiumnál, de magyarázatát nem tudja adni. Híradásunk megjegyzi még, hogy a kísérletet végző két tanár nem spiritiszta.

(Mirbeau Octáv a kórházakról.)

Mirbeau Octave „Az üzlet-üzlet“ szerzője tudvalevőleg kemény és biztos látású kritikusa a moderna társadalomnak: szatirája át van hatva azonban mély emberszeretettől és ez enyhíti az író szabadszájúságát. Ez jellemzi legutóbbi írását, amely a „Matin“ tegnapi szá-mában jelent meg; a címe: „Egy séance a klinikán.“

Moliere az ő „Képzelt beteg“ ében pompás karrikaturáját adta Diazoirus orvos személyé-be; az orvosi sarlatánságnak. Mirbeau Octáv, a moderna szatirikus, a XIX. század tulhajtott tudományos álláspontja ellen fordul, amely a betegben csak kísérleti tárgyat lát és nem a szenvedő embert, aki részvét és vigasztalás után áhítozik. Mirbeau leírja, milyen lesújtó hatást gyakoroltak rá a kórházak várótermei, udvarai és lépcsőházai. Ugy tetszett neki, mint ha halott városban bolyongna. Sehol egy kis

guk csak pünkösdi királyság volt, mert észre se veszik, mikor új pártokká alakulnak a kiábrándult szavazók.

A legjobb rendszer is gyűlöletessé válik, ha a nép és a parlament egymást meg nem értik.

A sztrájkparagrafus. A képviselőház ülése.

*

A képviselőház ma Justh Gyula elnöklésével ülést tartott. Az ülésen a cselédtörvény részletes tárgyalását folytatták. Élénk vita fejlődött ki az 57. §-nál, a hírhedt sztrájkparagrafusnál. Giesswein Sándor, Pető Sándor, Mezőfi Vilmos és Darányi Ignác földművelési miniszter felszólalása után a szakaszt elfogadták. Az ülés végén napirendre tűzték a vasutas törvényjavaslatokat.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 4.

Csuf, esős, szeles idő és ennek megfelelően hihetetlenül gyenge érdeklődés az ülés iránt. Ennek a gyér látogatottságnak előnye is van, remélik, hogy simábban meanez kerestül most már a paragrafusok.

Justh Gyula ki is jelenti a folyosón, hogy ma vagy holnap talán bevégeznek a cselédtörvényt. Nagyobb vita fejlődött az 57. szakaszánál, amely a cselédtörvénynek legkegyetlenebb szakasza, s amely rendkívül súlyos büntetéssel sújtja azt a cselédet, aki társait sztrájkra beszéli.

Giesswein Sándor, a néppárt kiváló szociológusa ellenezte a sztrájkparagrafust, ugyancsak Nagy György a függetlenségiéek közül, s végül Pető Sándor demokrata és a szocialista Mezőfi Vilmos. Azonban Darányi néhány szót szolt s a szakaszt megszavazták. Különben a földművelési miniszter már az általános vita alkalmával kijelentette, hogy a sztrájkparagrafusból nem lehet alkudni. Nos, az engedelmes többség nem is próbált.

Részletes tudósításunk ez:

(A cselédtörvény.)

Justh Gyula elnök tíz óra után megnyitja az ülést.

Elfogadják harmadszori olvasásban is a koronázási jubileumról tegnap elfogadott tör-

vényt, valamint a koronaértékről és a pénzszerződésről szóló javaslatot. A jegyzőkönyv erre vonatkozó részét rögtön hitelesítik és a törvényeket át küldik a főrendiháznak.

Következik a cselédtörvény részleteinek tárgyalása.

Förster Ottó a 46. szakaszhoz módosítást ajánl.

Pető Sándor a házi fegyelemre vonatkozó kifejezés kihagyását ajánlja.

Darányi Ignác nem fogadja el Pető indítványát. Förster módosítását elfogadja.

A Ház a szakaszt Förster Ottó módosításával fogadja el.

A következő két szakaszt vita nélkül elfogadják.

Hammersberg László a negyvenkilencedik szakaszánál kisebb módosítást ajánl.

A módosítást elfogadták.

Az ötvenharmadik szakaszig vita nélkül fogadták el. Az ötvennegyedik szakaszt Förster Ottó ama módosításával fogadták el, hogy az csak az éves cselédekre vonatkozik.

Az ötvenhatodik szakaszt vita nélkül elfogadták.

(A sztrájkparagrafus.)

Bernáth István az 57. szakaszánál kiemeli, hogy ez a legfontosabb intézkedése az egész törvénynek, ez ellensúlyozza a javaslat humánus intézkedéseit. Ha szociális igazságtalanságról beszélnek e javaslat kapcsán, ne felejtjük el, milyen szociális igazságtalanság ér bennünket az osztrák kartellek révén például.

Nagy Dezső: Önálló vámterület kell!

Bernáth István a szakaszt elfogadásra ajánlja.

Gróf Thoroczkay Miklós a szakasz szabatosabb stilizálását kívánja.

Giesswein Sándor tudja, hogy a gazdasági sztrájknál figyelembe jön bizonyos nemzeti érdekek is. Mégis azt az orvosságot, amit a bajok ellen ez a szakasz ajánl, nem találja jónak. Az ipar terén a konzervatív nemzetgazdák is kénytelenek elismerni, hogy a sztrájkok az egész ipar helyzetét emelték. A sztrájkon felül mutatkozik már a békés elintézésre való törekvés. Erre való a különféle egyeztető bizottságok. Felemlíti az ezekre vonatkozó külföldi példákat. Az alapelvek ugyanazok a mezei munkánál is, mint az ipar terén. E téren nekünk, mint agrárállamnak, elől kellene járnunk. A legnagyobb hiba, hogy ez a javaslat kimondja a büntetést, anélkül, hogy megvizsgálta volna, nincs-e provokálva a sztrájk. A szakaszt nem fogadja el, nem várja tőle azt, hogy visszatartsa a mezei munkásokat a bérmozgalmaktól. Ha mégis elfogadja a Ház a szakaszt, javasolja, mondják ki, hogy a földművelési mi-

niszter hat hónap alatt törvényjavaslatot köteles beadni a mezőgazdasági munkások bérmozgalmait egyeztető intézményről.

Nagy György a szakasz helyett enyhébb intézkedést ajánl. Az izgatók, a csábítók megbüntetését helyesnek tartja. A munkásokat azonban sehol a világon el nem itélik békéltető eljárás nélkül.

(A békésmegyei kulik.)

Pető Sándor nem fogadja el a szakaszt, amely laza szövegezésével a közigazgatási hatóságoknak minden visszaélésre jogot ad. Ismerteti a földművelési minisztérium gazdasági munkabéradatait. Az egész országban három járásban okozott sztrájkot a munkás-hiány és csak egyben a szocializmus. Mint az előtte szólók, ő is képtelenségnek tartja, hogy békéltető eljárást mellőzve itélkezzenek sztrájkolók felett. A szerződés szentségének fogalmát a munkaadók találták ki. Évszázadok óta a munkaadók hozzák a törvényeket és természetesen a saját gazdasági érdekeik szerint hozzák. Nagy hibája a törvénynek, hogy míg a sztrájkolókat sújtja, a munkaadók összebeszéléséről, a kizárásokról nem intézkedik, holott ez a veszély már fenyegetett, mikor a békésmegyei gazdák kulikat akartak behozni.

Ernst Sándor nem tartja felelősségnélkülinek — szemben az előtte szólóval — a tömeget. Mert mit vélné a felelősségről? Őt a tömeg meglincselné? (Derűtlenség.) A mezőgazdaság terén az egyeztető bizottság halogatásait nem lehet tűrni. A dolgozni akaró munkást pedig minden terrorizmustól meg kell védeni. (Helyeslés.) Az előtte szólót megértette volna, ha az aratási sztrájkról beszélt volna.

Elnök: Azért nem beszélt az aratási sztrájk-ról, mert arról most nem lehet beszélni, lévén a cselédtörvény napirenden. (Nagy zaj a néppárton.)

Zboray Miklós: Összefügg! A két tárgy összefügg.

Egy hang: Ez a klotúr! (Nagy zaj.)

Ernst Sándor a szakaszt elfogadja.

Mezőfi Vilmos szerint a szakasz a dolgozni akaró munkásokat nem védi, csak elkeseríti a munkásokat. Felemlíti, hogy a nagysurányi uradalom sztrájkját az alispán önkéntes közbelépése békésen kiegyenlítette. Az izgatásokat eltoloncolták, (Nagy zaj. Közbeszólások: Ugy kell! No látja!) a szolidaritást azonban büntetni nem szabad, mert hiszen az alkotmányvédelemben is a szolidaritás volt a fő. A szolidaritás a legszentebb emberi érzés (Nagy zaj. Az elnök csenget.) Nemcsak károsnak, hanem célra nem vezetőnek is tartja a szakaszt. Semmiféle drákói intézkedés nem akadályozza meg a sztrájkot. (Nagy zaj.) Az eredeti törvényben legalább

viruló zöld szín, sehol virág; a lámpák sápadtan, kísértetiesen pislognak a sötét folyosókon, mintha ezeket is halálos kór bántaná. A laboratóriumokban a kitűnő „mester“ üdvözölte az író, aki éppen elkészült toalettéjével, amelyben előadásait tartja. A mester, mert éppen író emberrel állott szemben Wilde Oszkár „Salome“-járól csevegett. Igen becsmérően nyilatkozott róla: „Megcsókolni egy lenyakazott ember száját! Borzalmas! Undorító! Milyen lelketlen szindarab, milyen furcsa muzsika...“

A beszélgetést az asszisztensek szakították félbe; aztán jöttek a tanítványok, barátok nagy csoportban, sőt két diákkisasszony is és a menet megindult az első kórterembe, amely 24 ágyra volt berendezve. Az első meglepetés. A teremben negyvenkilenc ágy volt, úgy egymáshoz préselve, hogy csak fehér paplanok sora látszott s rajta halálsápadt, láztól égő, egészen kialvó embertek. Az író meglepett arcát látva, nyomban megszólalt az első asszisztens:

— Nincs levegő? Azon csodálkozik uram? Hiányzik bizony az a levegő adag, amely minden betegnek eredetileg kijár. Oh, teoriában ez nagyon szép. De praxisban, sajnos, egészen más. Ugy tud vagyunk terhelve betegekké, olyan fenyegetően nagy a beteganyag, hogy 39 fok lázas betegeket el kell küldenünk, nincs helyünk...

— Más kórházba küldik őket?

— Más kórházba? Ön nagyon naiv, uram! Mindenhol ilyenek az állapotok. A panasz nemcsak Párisban általános, de az összes városokból, Londonból, Berlinből, Bécsből, Budapestről

érkező kimutatások ugyanilyen helyzetről tesznek tanúságot.

Ezalatt az illusztris professzor a betegeket vizsgálta. Ritkán szolt a szenvedőkhöz. Ugy állt előttük, mint egy automata. A vizsgálat után szó nélkül hátat fordított a betegnek, kísérete köré gyülekezett és ekkor előadást tartott a beteg előtt, aki minden szavára feszülten figyeit. Ezután a tanár felszólította valamelyik asszisztensét, hogy vizsgálja meg újra a beteget. Az megtörtént. A diagnózist ellenőrizni, vagy a mestert megcsudálni? — kérde Mirbeau. — Ki tudja? Teremről-teremre mentünk. A tanár nem egy szerencsétlen beteg előtt jelentette ki:

— Gyerünk! Gyerünk!

Az utolsó teremben így szolt a mester egy beteg előtt:

— Kedves uraim! Itt egy felette érdekes és különös esettel állunk szemben!

Amennyire megértettem — írja Mirbeau — egy irtózatossan fájdalmas bélhántalommal állunk szemben. Végigtapogatták a beteget, mind kitapogatták a fájdalmas testrészt, amíg az elájult a gyötrelmekről.

Mirbeau azzal fejezi be cikkét, hogy a modern orvos nem orvos többé, de tudós, kutató, aki előtt nincs beteg többé, csak kísérleti anyag.

(Az amerikai nő tisztessége.)

A newyorki sikkasztás ellen biztosító társaságok éppen most tették közzé statisztikai kimutatásaikat. Ezekből az tűnik ki, hogy a férfiak sokkal könnyebben adják magukat a sikkasztásra, mint a nőtisztviselők Amerikában

épp annyi férfit alkalmaznak az üzleti vállalatok, mint nőt, de a most megjelent statisztika amellet bizonyít, hogy a sikkasztások és csalások nagyrészen a férfiak rovására esnek. Azonkívül az Egyesült-Államokban aránytalanul nagy többségben vannak a női pénztárosok a férfiak felett. Az áruházak és kereskedőcégek pénztáraikat nőkre bízzák, s mégis a sikkasztó nők és sikkasztó férfiak között 1:100 az arány. Miért van az, hogy a nő tisztességesebb a férfinnál? Rosszabbul fizetik őket s a hiuság és a divat inkább alkalmas őket bűnre csábítani, mint a férfiakat. Ezenkívül az áruház női pénztárosát, aki apróbb tételeket bevétel, sokkal nehezebben lehet ellenőrizni, mint a bankházak pontosan vezetett üzleti könyveit. A férfiak szegénye még nagyobb, ha sikkasztásaik okát vizsgáljuk. A férfiak igen ritkán sikkasztanak feleségeik kedvéért s mindössze egy ily esetről tesz említést a statisztika, míg a női sikkasztók jó részben férjeik vagy kedveseik kedvéért tértek le a tisztesség útjáról. A férfiak sikkasztásai majdnem minden esetben játékszenvedélyre vezethetők vissza. A férfi továbbá leginkább pénzt és értékpapírt, míg a nő főképp selyemharisnyákat, kezttyüket, szóval divatcikkeket sikkaszt. Egyébként a statisztika a sikkasztások számának szinte ijesztő megnövekedését mutatja. Az 1906-ik évben 50 százalékkal emelkedett a sikkasztások száma az 1905. évhez képest. A banktisztviselők csalásai megkérdőjeleztek s a magánvállalatoknál elkövetett sikkasztások és hasonló manipulációk még ezt az emelkedést is túlhaladták.

egyenlő mértékben mért és büntetést szabott ki az összebeszélő gazdákra is. A mostani szövegezés egyoldalú. Idézi báró Wesselényi Miklóst, aki már 1832-ben lelkesen szállt sikra a jobbágyokért. (Nagy zaj.) Kéri a szakasz elvetését.

Elnök tíz perc szünetet ad.
Szünet után.

(Darányi a sztrájkparagrafusról.)

Darányi Ignác földmivelésügyi miniszter Petővel szemben kijelenti, hogy a törvény sok előnyt biztosít a cselédnek, ezért nincs szükség arra, hogy a sztrájkszakasz a gazdákat is sújtja. A szakasz a dolgozni kívánó cselédek jogainak megvédésére való. A békéltető bizottságok felől már vannak tapasztalataink. Epen az a cél, hogy a szerződés érvényessége felett vitázni ne lehessen, hogy ne legyen helye szerződéssel szemben semmiféle egyezkedésnek. A szakasz teljes fentartását kéri, gróf Thoroczkay Miklós stílárius módosításával.

Bernáth István előadó reflektál az egyes felszólalásokra.

A képviselőház a szakaszt gróf Thoroczkay Miklós módosításával fogadta el. *Giesswein* Sándor határozati javaslatát elvetették. Az indítványozókön kívül csupán a demokraták szavaztak mellette.

A 61. szakasz vitájának bezárása után fölállott Kovács Ernő és a Ház határozatképességének megállapítását kérte. Az ülésnek erről a részéről más helyen számolunk be.

Szünet után a 62. szakasznál Méray Lajos, Návay Lajos, Mezőfi Vilmos, Horváth József (marosújvári) és Röck Iván szólaltak föl.

(Küldik a vasutajavaslatokat.)

Elnök erre a szakasz vitáját berekesztette és indítványozta, hogy a holnapi napirendre a cseléd törvényen kívül tűzzék ki a vasutasok fizetésrendezéséről és szolgálati pragmatikájáról szóló két javaslatot. Egyben indítványozta, hogy mivel a kormány a két javaslat között juktímot állított föl, a két javaslat általános vitáját egyesítsék.

Lengyel Zoltán szerint ezt az indítványt csak holnap, a javaslat tárgyalása előtt lehet megtenni.

Justh Gyula hozzájárul ehhez a fölfogáshoz és az ülést bezárja.

Bécs Erzsébet-szobra.

A leleplezési ünnepség.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 4.

A salzburgi Erzsébet királyné-szobor leleplezési ünnepén Bécs néhány előkelő polgára elhatározta, hogy a fejedelemszonnának az osztrák fővárosban is emlékszobrot állítanak. Néhány nappal az elhatározás után már meg is alakult a szobor-bizottság, amely aztán egész Ausztriából egybegyűlt tekintélyes összegből a bécsi *Volksgarten*-ben remek szobrot állíttatott a felséges asszonynak.

A szobrot ma délelőtt 10 órakor leleplezték le rendkívül díszes ünnepség keretében, amelyen résztvett az uralkodóház minden tagja, a bajor Wittelsbach-család hercegei és hercegnői, *Lónyay* Stefánia grófné, *Wekerle* Sándor és *Jekelfalussy* Lajos a magyar kormány képviselőjében, az osztrák és a közös kormány, a diplomáciai testület, az osztrák politikai előkelőségek, állami méltóságok, a tábornoki kar és sok ezernyi közönség.

A leleplezési ünnepségnek nem kedvezett az idő. Őszi eső permetezett, amely csak dél felé szűnt meg. Az emlékműhöz vezető utakon iskolásgyermek állottak sorfalat. A katonatiszti leánynevelő-intézet növendékei és más tantestületek növendékei az emlék körül helyezkedtek el.

Jóval 9 óra előtt megkezdődött a fölvonulás. Harsogó *hoch* kiáltások töltötték be a levegőt, amikor kevéssel tíz óra előtt a király kocsija a Burg külső kapuján berobogott. A

Volksgarten új kapujánál, ahonnan az új fasoron át kilátás nyílik az emlékre, a király kocsija megállt.

A királyt itt a szoborbizottság diszelnöksége nevében *Pallavicini* Sándor őrgróf és a végrehajtó-bizottság üdvözölte, majd a szoborbizottság védnöknője, *Mária Jozefa* főhercegnő fogadta a királyt. A főhercegnő *Otto* főherceg halála óta most jelent meg ismét először a nyilvánosság előtt.

Ezután a szoborbizottság elnöke, *Mayer* József kereskedelmi tanácsos felállt a királyljal szemben és beszédet intézett hozzá, amelyben kifejtette, hogy az udvar támogatásával és az osztrák lakosság összes rétegeinek adományai révén sikerült a felséges asszonynak, a monarchia népeinek jóságos anyjának méltó emléket állítani.

A király erre néhány köszönő szót mondott és jelt adott a szobor leleplezésére. Most lehullott a lepel, miközben megszólaltak Bécs összes templomainak harangjai. Ezután *Mayer* Lőrinc dr. udvari lelkész tedeumot celebrált, iskolás leányok a szobor elé virágokat szórtak és a bécsi dalegyesületek elénekelték a *Gotteshaltét*.

A szobor megtekintése után a felség bemutatatta magának az emlékmű alkotóit és teljes megelégedésének kifejezése után, riadó éljenzés közben *Schönbrunn*-ba hajtattott.

TÁVIRATOK.

Konfliktus Japán és Amerika között.

New-York, jun. 4. Az *Evening Sun* tokiói távirata szerint az ellenzéki sajtó azt a hirt közli, hogy *Okuma* gróf volt miniszterelnök állást foglal a mellett, hogy a japánok nemzeti törekvései a san-franciscói kérdés rendezésére irányíttassanak. Japán a san-franciscói polgármester bocsánatkérését fogja követelni és azt, hogy a japánokkal csak úgy bánjanak, mint az angolszászokkal. Az *Associated Press* tokiói levelezője azt írja, hogy politikai és nem politikai vezérek láthatólag aggódva nézik Japánnak az Egyesült-Államokhoz való viszonyának alakulását. Nyílt ellenségeskedésre nem gondolnak, mindazonáltal Amerika sajtóságos magatartása, valamint a Japánnal szemben elfoglalt magatartása aggodalmat kelt.

A francia tengerész-sztrájk.

Páris, június 4. *Thomson* tengerészetiügyi miniszter fogadta a tengerészek védőbizottságának küldöttségét, amelynek elnöke előadta a tengerészek követeléseit. A követelések főpontja az fél szoldra vonatkozó törvényjavaslat intézkedéseinek megjavítása, valamint a sztrájkolók büntetlensége. A miniszterium tengerészeti bizottságának elnöke ismételte a küldöttség előtt azon kijelentéseit, amelyeket a sztrájkoló tengerészek egy küldöttsége előtt tett. *Thomson* tengerészeti miniszter rámutatott azokra az intézkedésekre, amelyek legutóbb történtek a jegyzékbe fölvev tengerészek támogatása terén és kifejtette, hogy ezekkel az intézkedésekkel az érdekelt körök követeléseit, teljes mértékben megvalósították már. A tengerészeti bizottság mérlegelni fogja még, hogy mit tehet ezenkívül. Szükséges azonban, hogy az agitáció megszűnjék, mert ez áll útjában a megegyezésnek. A kormánynak az a kötelessége, hogy biztosítsa a tengeri tranzakciókat, mert azoknak megszűnése a kereskedelmet és az ipart kiszolgáltatja a külföldi konkurenciának. A munka azonnali fölvétele megkönnyítené a konfliktus elintézését. Azt ajánlja ennél fogva a miniszter, hogy békülékeny magatartást tanúsítsanak, mert az legkönnyebben megértéshez fog vezetni. Ha a sztrájkot azonnal abbahagyják, senkit sem fognak megbüntetni. A miniszter fel fogja szólítani a társaságokat, hogy személyzetükkal szemben a legmesszebbmenő enyhességgel járjanak el.

Páris, június 4. A tengerészek védelmére alakult bizottság arról értesítette a tengerészetiügyi minisztert, hogy a sztrájkolókhoz az összes kikötőbe táviratot intézett, amelyben felszólítja őket, hogy álljanak újból munkába.

A vashidak építés előtt.

A terveket jóváhagyták.

Ősszel megkezdik a munkálatokat.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Az aradi vashidak ügye, amely már annyiszor foglalkoztatta a város szakbizottságait és sűrűen járta meg a kereskedelemügyi miniszteriumot, *Kossuth* Ferenc kereskedelemügyi miniszternek a városhoz érkezett leiratával most már befejeződött. A kereskedelmi miniszter ugyanis jóváhagyta a hidak terveit és felszólítja a várost, hogy az építkezési munkálatokra írja ki a pályázatot. A miniszter csak egyes részletkérdésekben ajánl változtatást, ami azonban nem vonja maga után az építkezési munkálatok elodázását. A város a miniszteri leirat értelmében a részletterveken a szükséges módosításokat megteszi s azután kiírja a pályázatot, hogy a munkálatok még az ősszel megkezdődhetnek és az új hidakat, amint azt a miniszter kívánja, 1909. év végén átadja a forgalomnak.

A kereskedelmi miniszter részletes leiratának tartalma az alábbi:

(A tervek jóváhagyása.)

Az Aradon létesítendő vashidak részletes tervei már régóta elintézetlenül heverték a kereskedelmi miniszteriumban. *Müller* Károly Aradváros országgyűlési képviselője több ízben tudakozódott a miniszteriumban a részlettervek sorsa iránt s mindenkor azt a felvilágosítást nyerte, hogy a miniszter a vashidak ügyében a város érdekét szem előtt tartva fog dönteni. A döntés azonban sokáig késett s ennek következtében a képviselő többször megsüggette a miniszternél a végleges döntést. *Müller* Károly fáradhatatlan buzgalmának meglelt eredménye, amennyiben a kereskedelmi miniszter egy jóváhagyó leirattal ma leküldötte a városhoz az összes iratokat.

A terjedelmes leiratban a kereskedelmi miniszter a hidak vasszerkezeteinek részletterveit és az Eötvös-utcai hid balparti feljáró terveinek kivételével a vashidakra vonatkozó terveket jóváhagyta. A vasszerkezet részletterveit ugyanis a vállalkozónak a maga terveivel együtt kell beadnia. A várba vezető feljáró terveit pedig a közös hadügyminiszter terjeszti jóváhagyás végett a kereskedelmi miniszterhez. Ez azonban a hidépítési munkálatok megkezdését nem fogja megakadályozni, mert amíg pályázat lejár, addig a jóváhagyás már megérkezni a városhoz.

Az Eötvös-utcai hidat az utca tengelyének meghosszabbításában tervezték merőleges pillérekkel. Ha ezt a tervet a kir. fölyammérnök jóváhagyja, akkor az Eötvös-utcai hid a földmedrével merőlegesen fog kiépülni, ha pedig nem hagyja jóvá, akkor a pillérek és a hidferdek lesznek.

(A költségvetés előkészítése.)

A tervezet esetleges módosítása után elkészítene a városnak az új összesített költségvetést, amelyben benne lesznek a világításberendezés, a vízvezetéki, eső- és villamoszeték áthelyezés, a területmegszerzés költség-

a hidépítés felügyeletének kiadásai és az előre nem látható költségek.

A miniszter nem tartja indokoltnak, hogy a költségvetésbe felvették az ujaradi hidhoz vezető utak kiépítésének és az ottani területek rendezésének költségeit. Ezek a költségek az Ovár tér rendezésének költségeihez tartoznak. Nem tartja továbbá indokoltnak a körtöltés költségeinek a vashidak költségeihez való csatolását, mert ezek a költségek oly magasra emelkednének, hogy az engedélyezendő vámdíjakból nem lehetne azokat fedezni.

Figyelmezteti továbbá a miniszter a város közönségét — habár a város szabad elhatározásának jogát csorbítani nem akarja — hogy a hidépítés költségeihez csak a mulhatatlanul szükséges költségeket sorozza.

(A miniszter kívánásai.)

A hidépítés tényleges megkezdése előtt a miniszter a következőkre hívja fel a város közönségének figyelmét:

1. A költségek fedezéséről a városnak kell gondoskodnia és az idevágó határozatot a minisztertől kell kikérnie. A városnak kell továbbá gondoskodnia a szükséges területek megszerzéséről.

2. Fel kell tüntetni az Ujaradon keresztül vezetendő gőzmozdonyú vasut terhelését, mert esetleg eszerint alakul majd a részlettev.

3. A pályázat kiírása előtt a munkálatokat a következőképen kell csoportosítani: a) hidfő, kőszervezet és pillérek, b) vasfel szerkezet, hidpályaburkolat és lámpaoszlopok, c) feljárók és ezek tartozékai.

Ezenkívül mindegyik hidra külön külön kell pályázatot hirdetni.

4. A hidépítésekkel és feljárókkal kapcsolatos munkák megfelelő részletességgel készítendőek.

5. A hidépítés befejezésére vonatkozólag csak az a miniszter kikötése, hogy a hidakat 1909. év végén adják át a forgalomnak.

(A pályázat kiírása.)

Az előirt módosítások után, amelyek körülbelül négy hetet vesznek igénybe, a város a pályázatot kiírja és ősszel a munkálatok már meg is kezdődhetnek.

A miniszter értesíti továbbá a város közönségét, hogy amennyiben valami kérdése akadna, úgy forduljon a kereskedelmi miniszterium hidépítési szakosztályához, mert ezt bizta meg, hogy a kiírási művelet átírása tekintetében a hozzá intézendő kérdésekre felvilágosítást adjon.

Ha a város a módosításokat már elkészítette, akkor terjessze fel a miniszterhez a versenytárgyalási hirdetéseket, továbbá az összes rajzokat és írásbeli mellékleteket. Elvárja végül a miniszter, hogy a város értesítse őt a munkálatok megkezdésének idejéről.

(Az Atzél-féle telek.)

Az ujaradi vashid kiépítéséhez tudvalevőleg a kincstár tulajdonát képező Atzél-féle telek is szükséges. A kisajátítási eljárás során az az eszme vetődött fel, hogy a város kérje meg a kereskedelmi kormányt, írjon át a pénzügyminiszteriumhoz, hogy ezt a telket ingyen adja át a városnak. Amikor a közigazgatási bizottság a kisajátítási eljárásról felvett jegyzőkönyvet felterjesztette a kereskedelmi miniszterhez, egyúttal megkérte, hasson oda, hogy a pénzügyminiszterium ezt a kincstári telket adja át a városnak.

A kereskedelmi miniszter ma értesítette a várost, hogy felkérte a pénzügyminiszterium vezetésével megbízott miniszterelnököt, hogy a kincstári területet engedje át a városnak. A miniszter felkérte továbbá a hadügyminiszteriumot is, hogy a katonai kincstártól igénybe veendő területeket engedje át Aradváros közönségének.

(A város intézkedései.)

A kereskedelmi miniszter leiratát Varjassy Lajos polgármester a városi mérnöki hivatalnak adta ki. A mérnöki hivatal jelentését a hidépítési bizottság fogja tárgyalni s ez a bizottság a vashidakra vonatkozó részletes javaslatát a június havi közgyűlés elé terjeszti.

Schönberger bárónét idézik.

A báróné levelei.

A tábla végzése Lengyel Zoltán ügyében.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 4.

Báró Schönberger Béláné szül. Wallenstein Rózát, a főváros területéről kiutasított kalandornőt most a bíróság hívja vissza Budapestre. A báróné ugyanis távozása előtt elfelejtette rendezni az adósságait s így többek közt Politzer V. és társa budapesti cégnek 180 koronával adós maradt. Az V. kerületi járásbíró a kereset sommás tárgyalására július 28-ának délelőtt 10 óráját tűzte ki, s felhívja az ismeretlen tartózkodásu alperest, hogy ügyének célszerű védelme iránt a részére kirendelt ügygondnokot, dr. Horváth Sándort kellően utasítsa, vagy a tárgyalásra személyesen avagy más megbízottja által megjelenjen.

A báróné különben egyéb dolog révén is aktuálissá vált. Polónyi Géza volt igazságügy-miniszter, tudvalevőleg, levéltitok megsértése miatt is följelentette Lengyel Zoltánt. Följelentette azért, mert Lengyel közzé tette azt a levelet, amelyet Polónyi Géza még a régi jó időkben Schönberger bárónéhoz írt.

A vizsgálóbíró nem indította meg Lengyel ellen a levéltitok megsértése miatt a vizsgálatot. Az ügyész apellált ez ellen a határozat ellen és az ügy a táblára került. A budapesti kir. ítélőtábla szintén ezen a véleményen volt, hogy Lengyel Zoltán nem követett el levéltitoksértést.

A tábla végzésének indoklásában van Schönberger báróné vallomása, amelynek lényege a következő:

Még 1906. évben több bünvádi feljelentés adatott be ellene, különösen pedig a budapesti kir. büntető járásbírósnál családi állás elleni vétség és becsületsértés miatt volt ellene eljárás folyamatban. Vázsonyi Vilmos ügyvéd hajlandónak mutatkozott az ő védelmét elvállalni, de csak úgy, ha Schönbergerné átadja neki a Polónyi Gézától kapott levelet, mert ez a levél volna a legjobb védelmi eszköz azokkal a zaklatásokkal szemben, melyeknek okozója állítólag Polónyi Géza volt.

Báró Schönbergerné elismeri, hogy ennek folytán a kérdéses levelet Vázsonyi Vilmosnak kiadta és pedig abból a célból, hogy ő azt esetleg másoknak is megmutathassa és esetleg a járásbírósi tárgyalásnál is felhasználhassa. A midőn Schönbergerné egy újságirótól megtudta, hogy Vázsonyi Vilmos a levelet fényképezetileg lemásoltatta, megijedt a következményektől és Vázsonyitól a levelet visszakérte; de midőn Vázsonyi felvilágosította, hogy a levél nála jó helyen van, Schönbergerné ebben megnyugodott. Később Vázsonyi, ki a levelet, a most megjelölt célokra nem használta fel, — annak a szükségét hangoztatta, hogy másokat is bele kellene avatni a levélügybe, sőt egy alkalommal azt tanácsolta neki, hogy adjon Fényes Lászlónak engedélyt a levél lemásolására. Ennek folytán Schönbergerné másnap, amikor Fényes László e célból hozzá jött, kiállította a következő nyilatkozatot:

„Dr. Vázsonyi Vilmos urnak.

Kedves képviselő ur! Kérem, Fényes urnak egy példányt átadni a Polónyi-levél fotográfia-jából.
Udvözléi Schönbergerné.

Ezen nyilatkozat alapján Fényes László a levél fotográfiáját Vázsonyitól átvette és kiállította utóbbinak a következő elismervényt, mely 1907. évi január hó 18-ikáról van keltezte:

„A Polónyi Géza által Schönberger bárónéhoz intézett levél fotográfia-másolatát b. Schönbergerné levele alapján átvettem.

Fényes László.

Báró Schönberger Béláné ezen vallomásából és a beszerzett most idézett leveléből meg kell állapítani, hogy Schönbergernének tudomása volt arról, hogy Vázsonyi Vilmos a Polónyi féle levélről fényképmásolatokat készített, hogy Schönbergerné ez ellen kifogást nem tett, hanem felhívta Vázsonyit, hogy egy ilyen másolatot Fényesnek kiszolgáltasson.

Felmerül most az a kérdés, vajjon Schönbergerné milyen rendeltetéssel engedte át Fényesnek a kérdéses másolatokat? A Vázsonyihoz intézett levélben ez iránt nem foglaltatik kijelentés. Vázsonyi és Fényes szerint a másolat átengedésének az volt a célja, hogy azt Fényes valamelyik lapban közlétegye.

Tekintve, mondja a tábla végzése, hogy báró Schönbergerné minden korlátozás nélkül engedte át Fényesnek és hogy vallomásában is elismeri, hogy korlátlanul engedte át; tekintve, hogy báró Schönbergerné Fényes Lászlóval, mint újságíróval érintkezett, mert egyéb összeköttetésben vele nem állott, — ennél fogva a kir. ítélőtábla ezekkel az adatokkal beigazoltnak találta Vázsonyi Vilmosnak és Fényes Lászlónak azt az előadását, hogy Fényes László a báró Schönberger Béláné beleegyezésével és hozzájárulásával közzététel végett szerezte meg a levélmásolatokat.

Hogy Fényes László a levelet nem magatte közzé, hanem azt közzététel végett dr. Lengyel Zoltánnak engedte át, nem változtat azon a ténymegállapításon, hogy báró Schönbergerné a közzétételt megengedte.

Schönbergerné vallomása tehát azt mutatja, hogy ő a levél nyilvánosságra hozatalába beleegyezett — és minthogy ilyen körülmény között Lengyel Zoltán dr. ellenében a büntető törvénykönyv 327. §-ának második bekezdésébe ütköző levéltitok megsértése vétségének tényálladéka meg nem állapítható, ezért a vizsgálóbíró és a vádtanács helyesen határozta, amidőn Lengyel Zoltán dr. ellen ezen vétség miatt a vizsgálatot el nem rendelték.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* A szinkör megnyitása. Ot nap mulva kigyul a marosparti muzsaház előcsarnokának ivlámpája s kezdetét veszi a nyári idény. Nagy falragaszok hirdetik a szinkör megnyitását, amely vasárnap délután A Csikós népszínművel indul. Szendrey igazgató figyelemreméltó ujtást hozott be a nyári időszakra. Hetenkint két estén délutáni helyárrakkal zónaelőadásokat tart. Ezek az esték mindig hétfőre és péntekre esnek. A színigazgató előleges jelentését itt közöljük:

Tisztelettel értesitem Arad szab. kir. város nagyérdemű közönségét, hogy az aradvárosi szinkört f. hó 9-én megnyitom. Szinre kerül délután három és fél óraker mérsékelt helyárrakkal: A csikós, népszínmű. Este nyolc óraker rendes helyárrakkal: Vig özvegy, operette. Minden hétfőn és pénteken zóna előadás mérsékelt helyárrakkal. Első mérsékelt áru előadás hétfőn, 10-én este nyolc óraker: János vitéz. Tisztelettel Szendrey Mihály, igazgató.

* Az országos zeneakadémiában tegnap folytak le az évről vizsgálati hangversenyek. A fővárosi lapok ez alkalomból nagy elismeréssel emlékeznek meg *Sztojka* Annáról, *Sztojka* József aradi városi tisztviselő leányáról, ki tudvalevőleg a város művészi ösztöndíjából került fel az Országos zeneakadémiára.

Kavarodás a Házban

„Tapintatlan, vagy hülye.”

A haragos Darányi.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 4.

A cselédtörvényről szóló képviselőházi tárgyalás lassú és unalmas menetét ma percekre megakasztotta egy izgalmas jelenet, amelyet egy fiatal függetlenségi képviselő provokált. *Kovács* Ernő, a filozófus 48-as a 61. szakasz vitájának befejezése után szólásra emelkedett és kérte a Ház határozatképességének konstatálását. Minthogy a képviselők összehívásánál kitűnt, hogy az ülésteremben nincsenek százan, *Justh* Gyula elnöknek föl kellett függesztenie az ülést.

Kovács kérése és a tárgyalás megszakítása módfeletti dühbe gurította az egész koalíciót és különösen *Darányi* Ignácot és *Mezőssy* Bélát, akik szünet közben mázsás gorombaságokat vagdosztak *Kovács* fejéhez. A *tapintatlan vagy hülye* képviselő — így titulálta az államtitkár a megszámláltatást kérő honatyát — provokálta is *Mezőssy*t, de az ügyet békésen intézték el.

A váratlanul kitört kavarodásról az alábbi távirati tudósítást adjuk:

A képviselőház mai ülésén a 61. szakasz vitájának berekesztése után fölállott *Kovács* Ernő és általános meglepetésre kérte az elnököt, hogy állapítsa meg a Ház határozatképességét.

Justh Gyula a házszabályok értelmében köteles lévén a kérést teljesíteni, megszámláltatta a képviselőket és amikor a jegyzők jelentették, hogy csak 94 képviselő van jelen, tíz percre fölfüggesztette az ülést.

Mindenki föl volt háborodva az oktalanság akadékoskodáson és alighogy az elnök enun-ciálta a fölfüggesztést, heves támadások érték *Kovács* Ernőt. Különösen *Mezőssy* Béla államtitkár kelt ki a megszámláltatást kérő képviselő ellen, akihez harsány hangon, hogy mindenki hallhatta, a következő kis beszédet intézte:

— Micsoda hülyeség volt ez? Mondd meg kérlek, hogy mit csináltál? *Hissen ez vagy tapintatlanság vagy hülyeség.* Ha ezt egy nemzeti képviselő cselekszi, még megtudom magyarázni azzal, hogy kellemetlenkedni akar. De hogy csinálhatsz te, függetlenségi képviselő létedre ilyet? A függetlenségi párt értekezlete elé viszem a dolgot.

Kovács Ernő erre kijelentette, hogy neki joga van a Ház határozatképességének megállapítását kérni, majd azzal magyarázta a dolgot, hogy a tárgyalást halasztani kívánta. Akarta pedig ezt azért, mert a következő szakaszra nézve valami módosítás volt, amely miatt megállapodásra szeretett volna jutni a kormányval.

— Jobb volna, ha előbb önmagaddal jutnál megállapodásra, — mondották most neki.

A gomolyagban hevesen gesztikuláló képviselők között utat tört magának *Darányi* Ig-

nác és a dühtől reszketve odarohant *Kovács*hoz, akinek rikácsolva odakiáltotta:

— *Ez minden kritikán aluli eljárás, ilyet csak éretlen gyermekek csinálnak.*

A miniszter ezután kifutott a teremből.

A szünet után már száznál több képviselő volt jelen, *Kovács* nem is kérte már a Ház megszámlálását. Ezután tovább folytatták a cselédtörvény vitáját.

Kovács Ernő még az ülés folyamán *Zichy* *Vladimir* gróf és *Holló* *Lajos* utján *magyar szót* kért *Mezőssy* Béla államtitkártól, aki megbízottakul *Jankovich* *Marcellt* és *Nagy* *Emilt* nevezte meg. A négy képviselő az ülés alatt tárgyalt és az affért békésen intézte el

SPORT.

+ Az aradi turista-egyesület választmánya folyó hó 5-én, szerdán, délután 6 órakor, az egyesület helyiségében (Vass szálló, földszint az udvarban) ülést tart. Az ülés tárgyai: A Kárpát-Egyesület eperjesi osztályának átirata. A szamosvölgyi vasut átirata. Kirándulások előkészítése. Megtartott kirándulásokról jelentés. Jelentés az eszközölt utjelzésekről. Pénztári jelentés. Dalárda ügy. Lakás ügy.

Színház és orfeum.

Csak télen tilos.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Amikor az aradi színházat elvben állandósították és felépítették a nyári-színkört, a város vezetősége megelégedett valamiről. A városnak egyik szabályrendelete kimondja ugyanis, hogy a téli színházi szezon alatt sem orfeum-társulatnak, sem cirkusznak játszási engedély nem adható. Ezt a tilalmat a város a nyári színházi idényre nem terjesztette ki s emiatt tömördek kellemetlensége volt a kapitányi hivatalnak a szinigazgatókkal, akik több ízben azt követelték, hogy a nyári idény alatt se adjanak játszási engedélyt orfeumoknak és cirkuszoknak.

A kapitányi hivatal tehát, hogy egyszerűsággal megszüntüljön a szinigazgatóktól, átirat a tanácshoz. Elpanaszolta, hogy az utóbbi időben ismételt előfordultak olyan esetek, hogy a szinigazgató kifogást emelt a kapitányi hivatalnak azon intézkedése ellen, amelylyel a nyári színházi szezon alatt játszási engedélyt adott népének társulatoknak, cirkuszoknak és egyéb mutatványosoknak.

A panaszban a kapitányi hivatal arra hivatkozott, hogy a város és a szinigazgató között létrejött szerződés nem tartalmaz olyan megszorítást, amely a város kezét ilyen esetekben megkötözné. Egy szabályrendelet mondja csak ki, hogy színi idény alatt orfeum előadásokra engedély nem adható. Igen ám, érvel a kapitányi hivatal, amikor ezt a szabályrendelet megalkották, akkor csak téli színház volt s így nyilvánvaló, hogy ez a szabályrendelet csakis a téli idényre vonatkozik.

A kapitányi hivatal tehát arra kéri a városi tanácsot, tegyen javaslatot a közgyűlésnek, hogy rendezze ezt a kérdést, nehogy a játszási engedély megadásánál kellemetlenségek ériék.

A tanács a kapitányi hivatal előterjesztése folytán azt javasolja a törvényhatósági bizottságnak, mondja ki, hogy a szabályrendelet tiltó rendelkezése csakis a téli szezonra: októbertől május végéig érvényben maradjon, de a nyári hónapokban, ha a színházban előadások is folynak, a rendőrség orfeum előadásokra adhat játszási engedélyt.

Az új Reichsrath.

A szabadelvű németek hajbakaptak.

Viharos „egyesülés.”

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, június 4.

Június 17-én ül össze az osztrák Reichsrath, amelynek leghatalmasabb pártjai tudvalevőleg a keresztényszocialisták és a szociáldemokraták Lesz ezenkívül egy tekintélyes konzervatív-klerikális blokk is. A kisebb-nagyobb mértékben liberális irányt követő német párttörödek ez okból már hetek óta azon fáradoznak, hogy ha nem is egy egységes pártban, legalább közös klubban egyesüljenek, amely mintegy 60—70 tagot számlálna s tekintélyes erőt juttatna azoknak az apróbb pártoknak, amelyek magukban külön-külön nem igen gyakorolhatnának irányító befolyást az osztrák politikára. A tegnapi pártgyűlések után ma együttes gyűlést tartottak ezek a kisebb pártok, azonban meggyezésre jutniok mindezekig nem sikerült.

A közös pártgyűlésről bécsi tudósítónk a következőket jelenti:

A Reichsrath szabadelvű német pártjai ma együttes ülést tartottak, amelynek az lett volna a célja, hogy a liberális német pártoknak egy klubba való egyesülését kimondja.

Az ülést a német néppárti *Chiari* dr. nyitotta meg, aki megnyitó beszédében kifejtette annak szükségességét, hogy a liberális német pártok egységes német klubba egyesüljenek a klerikális és szocialista pártok ellensúlyozására. Majd felhívta a megjelent képviselőket, hogy a gyűlés elnökét válasszák meg.

Elnökké közfelkiáltással a német szabadelvű párti *Funke*-t választották meg, aki miután elfoglalta az elnöki széket, szintén hangoztatta az egyesülés szükségességét.

A német agráriusok vezére, *Peschka* dr. volt az együttes ülés első szónoka. Kijelentette, hogy *Hock* Pál báróval, aki a szocialistákhoz közeledik s az agráriusok ellen harcot indított, nem lehet egy klubban.

A nagynémet *Wolf* hevesen tiltakozott az ellen, hogy az ő pártjabeliei a zsidókkal egy klubba kerüljenek.

Licht német szabadelvű *Wolf* szavaira reflektálva azt mondja, hogy a morvaországi zsidók, a kiknek e tartomány német képviselői mandátumaikat köszönhetik, az olyan politika következtében, a melyet a nagynémet *Wolf* hirdet, a szociáldemokratákhoz fognak csatlakozni.

Dmell a nagynémetek zajos tiltakozása közt kifejti, hogy a németek minduntalan kimutatják, hogy semmit sem tanultak és semmit sem felejtettek. Eljön még az az idő, — mondja a szónok — hogy a németeket a szemétdűrbe dobják.

Ilyen s ehhez hasonló kijelentések miatt szinte izzóvá vált a tárgyalás levegője s szinte kizártnak látszott, hogy meggyezés jöhessen létre a különböző pártok között.

Ezt látva, *Pergelt* német szabadelvű párti azt indítványozta, hogy szakítsák félbe a vitát, mert az úgy sem fog eredményre vezetni. Miután azonban a klubba való tömörülés kívánatos, küldjenek ki egy bizottságot a meggyezés megalkotására végett.

Pergelt indítványát elfogadták s miután a bizottság tagjait megválasztották, az együttes ülés véget ért.

Petőfi aradi barátja.

(Bangó Pető)

Irtta: Kara, Győző.

Az *Aradi Közlöny* mai számában megjelent „Petőfi Sándor Aradon” című cikk hosszú idők után újra aktualissá tett egy nevet, melyre Aradon már csak kevesen emlékeznek, melyre már-már a feledés fátyola borult: a Bangó Pető nevet. Pedig e név viselője valamikor irodalmi és zsurnalisztikai nagyság volt Aradon, a nemzet és városunk legválságosabb idejében, a megpróbáltatások nehéz és veszélyes napjaiban. En magam tizenöt év előtt két cikkben foglalkoztam Bangó Pető aradi szereplésével, midőn a véletlen kezembe juttatta az általa szerkesztett lapnak, az „*Arad*” egyetlen évfolyamának egy sajnos nagyon is hiányos példányát. Más példány eddigelé nem került kezeimbe s így tudtommal ez a csonka példány, mely most a Külcsey-Egyesület birtokában van, az egyetlen itt Aradon még létező példány.

Bangó Pető „*Arad*”-ja 1848. július 1-én indult meg és már ugyanazon év végével meg is szűnt. Kimerítő politikai tudósításai mellett szépirodalmi cikkeket és verseket is közölt. Sárosy Gyula, az időben aradi váltótörvényszéki bíró, Tompa Mihály, Gyulai Pál, Petőfi s maga Bangó Pető irtak verseket a lapba. Ez az egyik bizonyíték arra nézve, hogy *Petőfi* és *Bangó* között baráti viszony állott fenn.

De van egy másik bizonyíték is e baráti viszonyra. A Petőfi és Arany közt folyt levelezésből tudjuk, hogy Arany János 1848. november 5-én mint a nagyszalontai segélycsapatok egyik közvitéze már *Aradon* volt. November 7-én Aradon kelt levelében értesíti erről Petőfit, azt írván:

„... ime ide indultam köznemzetőr minőségben és most van szerencsém az álgyu dörgést fülélyesen hallani. 5-én reggel volt egy kis komédia, a várbellek kitértek Uj-Arad felé, de vissza verettek. egy kaszárnyát és temérdek kamarai ölfát azonban a Marosparton felgyújtottak.

Mi az aradi piacon hallgattuk az álgyu-dörgést, tehát már az sem ujság előttünk.

Hogy pediglen Ó Arad felé oly könnyen ki ne törhessenek, a térparancsnok a Maroson levő nagy fahidat 6-ra virradóra felgyújtatta, hol a szalontai első század remekül viselte magát a gyujtogatásban. Ennyit a mi vitézi dolgainkról. Egyébiránt mi csak két hétre jöttünk, felváltani más két századot, mely már szinte két hetet töltött itt, Arad város felhívására, minden felsőbb parancs nélkül.”

E kitérés vasárnapra esett volt s Bangó Pető azt egy nappal előbb már megjósolta volt. Az előző napon megjelent számban azt írta, hogy „holnapra eső országos vásárunk nem fog a jelen körülmények miatt megtartatni. Hetivásáraink is kívül a városon tartatnak a temető mellett, hová Berger és Siliák golyói nem igen hatnak el...”

November 18-án Arany már megint ott-
non volt Szalontán, amint az 19-én kelt s
igyan csak Petőfihez intézett leveléből kitűnik.
E levelében beszámolván aradi élményeiről, a
őbbi közt ezeket írja:

„Aradon Bangóval ismerkedtem meg,
ki téged végtelenül tisztel, de *keserűen pa-
naszkodik, hogy te őreá neheztelsz* stb. Azt
mondja, hogy ő nem Sárosi irányban...
szóval, igen magasztal, még pedig, amint
hiszem, teljes őszinteséggel. Azonban quid
ad te irodalmi magasztalás most?”

Egyéb felvilágosítást a levelezés nem nyújt
ogy hol szövődött Petőfi és Bangó közt a

barátság, mi volt Petőfi neheztelésének oka,
hogy Bangót látogatta-e meg Petőfi Aradon,
annak Bangó lapjában semmi nyoma. Ez utóbbi
kérdés megfajtására első sorban meg kellene
állapítani, hogy mikor jött Bangó Aradra.
Hogy Aranynak aradi tartózkodása után s
Bangónak Petőfiről Arany előtt tett ma-
gasztaló nyilatkozata után közte és Petőfi
közt a baráti viszony ismét helyreállott,
arra Bangó lapjának december 23-iki száma
enged következtetni. Míg az „*Arad*” ugyanis
már eddigelé is közölt volt Petőfitől költemé-
nyeket, („Élet vagy halál”, „Tiszteljétek a köz-
katonákat”) de mindenkor az „Életképek”-ből
átvéve, addig a jelzett számban az „Elpusztuló
kert ott a vár alatt” kezdetű verset „Erdőd”
címen csak egyszerűen Petőfi Sándor aláírás-
sal közli, ami azt látszik bizonyítani, hogy
ezt a költeményt magától Petőfitől kaphatta
közlés végett.

Az Aranyval való megismerkedés után
ez is támogatta Bangó lapját, melynek decem-
ber 16-iki számában jelent volt meg Arany-
nak „Erdély” című költeménye, melyről Arany
összes műveinek kiadói megfedekeztek s me-
lyet Bangó lapjában megtalálva, közreadtam
az *Irodalomtörténeti Közlemények* 1892-ik évi
évfolyamában.

Bangó Pető írásai megjelentek-e összegyűjtve
valahol, arról nincs tudomásom. Az általa
szerkesztett lapból Petőfire vonatkozólag a
közletteknél egyebet nem igen lehet megál-
lapítani; így a szóban forgó aradi látogatás
kérdésének megoldását ez uton megfajteni
aligha sikerül, hacsak a véletlen nem juttat
kezünkbe valami írásos adalékot vagy hírlapi
feljegyzést, amint annak idején én rábukkan-
tam volt a Bangó lapjára. A kérdés azonban
felvetődén, tényleg a magyar irodalomnak fog
szolgálatot tenni az, aki megoldásához segít az
adatokat összegyűjteni.

Megint Khuen-Héderváry?

A válság.

Kossuth Ferenc miniszterelnök.

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, június 4.

A válságok nyomában járó sötét ár-
nyék: *Khuen-Héderváry*. A rövidéletű kor-
mányelnökségek államférfia mindig előtér-
be kerül, valahányszor a politika fonalai
összekuszálódnak. Most különös oka van,
hogy a válsággal kapcsolatban az ő ne-
vét emlegetik: tőle várják a horvát kér-
dések szinte végsőkig feszült konfliktusá-
nak megoldását.

Más, ellenőrizhetetlen hírek Tisza Ist-
vánt emlegetik, mint aki új módozatot ta-
lált és ajánlott a kibontakozásra.

A legújabb eseményekről a következő
táviratokat vesszük:

Khuen-Héderváry a jövő embere.

Egy estilap munkatársa ma a válság
dolgában beszélgetést folytatott egy va-
lóságos belső titkos tanácsossal, akinek
valamikor vezető szerep jutott Magyaror-
szág sorsának irányításában. Az előkelő
politikus többek között a következő kije-
lentéseket tette:

— A válság kétségtelenül megvan.
Meggyőződésem szerint most minden tak-
tika arra hegyeződik ki, hogy mikor tör-
jön ki a válság? A korona szeretné ki-
tolni a válság kitörését, a kormány pedig

szeretné siettetni, hogy minél előbb tul-
essen rajta.

— Van-e excellenciának tudomása
arról a kivezető utról, amelyre a korona
gondol, — kérdezte az újságíró.

— Konkrét tudomásom nincsen, de
elég jó emlékező tehetségem van. Nem
felejtettem még el, hogy *Khuen-Héderváry*
gróf nem régen kétszer is kihall-
gatáson volt a királynál. A konfliktus
lényege az alkotmánybiztosítékok egyrészt,
a horvát kérdés másrészt. Aki tudja,
hogy a király hogyan vélekedik *Khuen-
Héderváry* értékéről, az tisztában van az-
zal, hogy *Khuent* a király éppen ebben
a két kérdésben *elsőrangú szakértőnek*
tudja.

— Fölajánlotta-e a király excellenciád
tudomása szerint *Khuen*nak a magyar
kormány elnökségét?

— Forma szerint bizonyára nem, de
mint eshetőséget kétségtelenül bevonta a
diskusszió körébe. Ismervén *Khuent*, két-
ségtelennek tartom, hogy lojálisan föltárta
a helyzetet és kifejezte azon való aggá-
lyát, vajjon elérkezett volna-e már az ő
ideje? *Khuen*nek kétségtelenül figyelmez-
tetni kellett a koronát arra, hogy a *legkö-
zelebbi jövő embere Magyarországon csak*
Kossuth Ferenc lehet. Meg vagyok róla
győződve, hogy a jövő miniszterelnökének
öt javasolta *Khuen* a koronának. Egyéb-
ként minden igazolja, hogy alulról ezt
tudják és hogy a *Kossuth Ferenc* minisz-
terelnöksége ellen alulról indult meg a
manőver. Miniszterek és miniszter aspi-
ránsok titkos konventikulumain és akna-
vacsorán csak egy törekvés nyilatkozik
meg: *leszögezni Kossuthot az alkotmány-
biztosítékok nemzeti követelése mellé*.

— Excellenciád ezek szerint *Kossuth*
Ferencet látja a legközelebbi jövő em-
berének.

— Erre a kérdésre nehéz megfajteni.
Azt gondolom, hogy *Kossuth Ferencen ke-
resztül Khuen-Héderváry-ig* vezet az út.

Tisza István memoranduma.

Egy estilap ellenőrizhetlen értesülése
szerint udvari körökből kiszivárgott az a
hír, hogy *Khuen-Héderváry* gróf legutóbbi
királyi kihallgatására *Tisza István* grófnak
memorandumát vitte magával, amelyet át
is adott a felségnek. A memorandum ál-
lítólag azt tartalmazza, hogy megfelelő
radikális intézkedéssel a koalíció majori-
tását, a függetlenségi pártot meg lehetne
semmisíteni és a képviselőház többségéül
oly alakulást megnyerni, amely beérné az
alkotmánybiztosítékok oly mértékével, amely
a királynak megfelel. Az új többség meg-
kötné a kiegyezést Ausztriával, megsza-
vazná a közös kiadásokat még fölemelt
összegben is és a szükséges létszám eme-
lését is megadná.

Az estilap közleménye szerint udvari
körökben nagy meglepéssel fogadták a
memorandumot.

A horvát konfliktus

A koalíció tegnapi értekezletéről ma
újabb részletek kerültek a nyilvánosságra.
Ezekből kiderül, hogy *Josipovich* Gézának
a hivatalos kommunikében előadott indit-
ványa nem úgy hangzott, amint ott van,
hanem úgy, mondja ki a javaslat, hogy a
fölmentvény megadható legyen úgy a
magyar, mint a horvát nyelv tudása alól.

Nagy Dezső erre éles támadást inté-
zett a miniszter ellen és azt mondta,

hogy a magyar nyelv alóli fölmentés megadása a magyar nyelv teljes kiszorítását jelentené olyan kormány kezében, amely Magyarország érdekeit megvédeni vagy nem tudja vagy nem akarja. Ezért azt indítványozza, állapittassék meg egész szabatosan, mely kategóriába tartozó vasutasoknak adható egyáltalán fölmentés és kiknek nem.

Az értekezleten a hangulat rendkívül izgatott volt, úgy hogy Kossuth Ferenc és Szerényi József kénytelenek voltak ehhez az indítványhoz hozzájárulni. Kérelmükre azonban Nagy Dezső megtett annyit, hogy a módosítás megszővegezését későbbre halasztották.

A horvát kérdésben Barta Ödön holnap interpellálni fog. Barta ma kijelentette a folyosón, a horvát kérdés olyan, hogy abban nem szabad engedni, mert ha engednek, Magyarország megérdemli, hogy ne csak a föld színéről, hanem a mappáról is letöröljék.

Váltóhamisító kereskedő.

Visszaélés a biankó váltókkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Az aradi törvényszék előtt ma egy jobb napokat látott, de büccös manipulációi miatt teljesen tönkrement ember állott. A tárgyaló terembe is az ügyészség fegházából hozták fel, ahol már kilenc hónapja ül egy előző bűnpörben kapott ítélet miatt. A hosszú fogság alatt erősen megfogyott. Most három rendbeli magánokirathamisítás vádjá miatt ült a vádlottak padján.

Gruber Lipótnak évekkal ezelőtt Medgyesegyházán virágzó gabonabizományi üzlete s mintegy negyvenezer korona vagyona volt. Mint a szegedi Back malom megbizottja, Arad megye tekintélyes részén ő bonyolította le a termelőkkel az üzleteket, s volt év, amikor egy millió korona forgalmat is csinált. Négy évvel ezelőtt azonban a fölmerült alapos gyanu miatt a szegedi cég sikkasztás miatt feljelentette. Hamarosan zárlatot rendeltek a vagyonára, amely a leltár szerint harmincezer koronát tett ki. Mintegy két év előtt az aradi törvényszék ítélkezett ez ügyben, amely egy évi börtönnel ítélte Gruber Lipót.

Az a zárlat, amit Gruber vagyonára elrendeltek, eredményezte az újabb és újabb büntető feljelentéseket a medgyesegyházai kereskedő ellen. Gruber Lipót ugyanis nemcsak a kész gabona megvételével foglalkozott, hanem előlegeket is adott a parasztagdáknak a következő évi termésre. Az előlegekről nem nyugtákat, hanem biankó váltókat vett, amelyeket a gazdák azzal a hallgatóságos beleegyezéssel adtak át neki, hogy a nyújtott kölcsön erejéig kitöltheti és értékesítheti. Gruber azonban bizva abban, hogy a váltókat kellő időben rendezi s így nem tudódik ki soha, a neki átadott elfogadványokat néha tisztelesen nagyobb összegekre is kiállította és Kaufmann Sándor aradi kereskedő útján értékesítette.

A hirtelen elrendelt zárlat azonban lehetlenné tette a rendezését néhány ilyen váltónak s Metz Ferenc, Raisz György és Durst András jómódu parasztagdák, mikor 1903-ban a nagyobb összegű váltókért perelték őket, kifogást adtak be a polgári bíróságnál. A három váltót eredetileg 250 korona előleg fedezetűl adták a panaszosok, követelni pedig 1540 koronát követeltek rajtuk.

A bűnös manipulációk ekkor tehát kide-

rültek, s évek múltán újra a vádlottak padjára juttatták Grubert, aki azzal védekezett, hogy ő oly bonyolult üzleti összeköttetésben állott a feleivel, hogy okirathamisításról szó sem lehet. A panaszosok sosem törődtek azzal, hogy ő milyen összegekre állítja ki a váltókat, s ő nem is irt azokra nagyobb összeget, mint a mennyi előleget adott.

A tanúk azonban mind ellene vallottak, s lassanként nyilvánvalóvá vált, hogy egy év során át leplezni sikerült, vakmerően folytatott váltóhamisításról hullott le a lepel az annak idején elrendelt bírói zárlat alkalmával.

Kovács József királyi alügyész rövid vádbeszéde és Fischer Jenő dr. ügyvéd védelme után ítélethozatalra vonult vissza a bíróság. Mintegy félórai tanácskozás után a vádlott bűnössége mellett döntött. Bittó József elnök hirdette ki az ítéletet, amely Gruber Lipót három rendbeli magánokirathamisítás büntetéseért egy évi börtönnel sújtotta. Az ügyész megnyugodott, védő azonban a vádlott felmentéséért felebbezett.

MULATSÁGOK.

(—) A Fehér-Kereszt parkünnepélye. Ma már színes plakátok hirdetik a Fehér Kereszt-egylet nagyszabású nyári ünnepélyét, melyet a Baross-parkban fognak június 9-én megtartani. Az előkészületeket már ma megkezdtek a parkban is. [A villanyvilágítási szereléseket elhelyezték és megjelölték a helyeket, ahová az egyes sátrakat fogják felállítani. Az eredeti tervtől eltérőleg, a pompás tűzijátékot nem a parkban, hanem a Maros tulsó oldalán fogják megtartani. Csütörtök délután 3 órakor a rendező-bizottság gróf Károlyi Gyuláné elnöklése alatt ülést tart, a melyen a még esetleg szükséges intézkedéseket fogják megbeszélni. Holnap Aradváros gázlámpáin már reklámtansperenseket helyeznek el. Nemcsak a városban, hanem a megyében is nagy az érdeklődés a mulatság iránt. Miután a rendezőség külön meghívókat nem bocsát közre, ezúton is kéri a nagyközönséget, hogy az ünnepélyen megjelenjen és ez által is támogassák az egyesület nemes emberbaráti céljait.

A motoros igazgató-válsága.

A döntést elodázták.

Tárgyalások a villamostársaságokkal.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, június 4.

Az Aradhegyaljai motorosvasut részvénytársaságnál egy kínos incidens révén előállott igazgató-válságban ma érdekes fordulat állott be. Az esti órákban Löcs Rezső igazgatósági elnök vezetése alatt tartott értekezlet hosszabb eszmecsere után abban állapodott meg, hogy a Kepes Ferenc igazgatósági megbízott személyével kapcsolatos igazgató-válság megoldását függőben tartják Harwich György igazgatónak, az elsőbbségi részvényes cég beltagjának megérkezéséig.

Amint azt lapunk mai számában már megírtuk, a vezérigazgatónak és így a helyetteseként szereplő igazgatósági megbízottnak kijelölése kizárólag az elsőbbségi részvényeseknek alapszabályszerű joga. Az igazgatóság tagjainak, tehát nincs módjukban sem az állás betöltésére, sem a megüresedésére nézve elhatározó befolyást gyakorolni. Ezért megvárják a jelen-

leg furdőző Hartwichnek Aradra érkezését. amikor azután végleges döntés történik Kepes megmaradása dolgában.

Mint hogy az igazgatóság tagjainak száma a tegnapi lemondások következtében hatra olvadt le, Löcs Rezső az alapszabályok értelmében rendkívüli közgyűlés összehívását határozta el, amelynek megtartását június 23-ának délelőtti 11 órájára tűzték ki. Ezen a közgyűlésen nemcsak a Tagányi Sándor dr., továbbá Schwarz Jenő dr., Avarffy Géza és Steiner Ferenc lemondásával megüresedett igazgatósági helyeket töltik be, hanem a vasúti forgalomnak villamos üzemre való átalakítása fölött is határoznak.

A vasút igazgató-válságának jelenlegi állásáról, valamint a részvénytársaságnak egyéb közérdekű ügyeiről az alábbi tudósítást adjuk:

Az Aradhegyaljai motorosvasut részvénytársaság központi irodájában me este ismét értekezletet tartott a társaság több igazgatója. Az értekezleten, amelyet Löcs Rezső igazgatósági elnök vezetett, résztvett Kepes Gyula dr. igazgató is, aki bejelentette, hogy Hartwich György igazgató, az elsőbbségi részvényeseknek, a Hennig, Hartwich & Co. cégnek képviselője, Thüringiában furdőzik, de már értesült Kepes Ferenc megtámadtatásáról és több igazgatósági tagnak föltételes lemondásáról. Hartwich az idő rövidsége miatt nem jöhet Aradra és mint hogy sem sürgönyözés, sem levélváltás útján a felmerült ellentétek el nem simíthatók, várja be az igazgatóság Hartwichnak megérkezését. Ekkor azután szóbeli közvetlen tárgyalás során eloszthatók az ellentétek és az igazgatóválság meglegedésre megoldható.

Az értekezleten résztvett igazgatók tudomásul vették Kepes Gyula dr. bejelentését és mint hogy Hartwich furdőzésének megszakításával igen rövid időn belül Aradra érkezik, a további tárgyalásokat a parciális válság elintézése dolgában egyelőre beszüntették.

Kepes Ferenc különben ma reggel már megjelent hivatalában és zavartalanul ellátta az állásával járó teendőket. Egy két hétig előreláthatólag szóba sem jön a megmaradása, amelylyel tudvalevőleg összefügg több igazgatói tisztség meg vagy meg nem tartása. A motorosvasutnak meglehetősen nagy üzemet amugy sem bizhatják máról-holnapra egy a vasut ügyeiben járatlan férfiura és már ez okból is csak hetek múltán dőlhet el a kérdés, hogy megmarad-e tisztében Kepes, akinek fön van tartva kassa-oderbergi vasuti nyugodalmas állása, vagy pedig az igazgatói válság radikális megoldásának elősegítése végett távozik a vasut éléről.

Érdekes fölemlíteni, hogy a vezérigazgatói illetve igazgatósági megbízotti állás ma a vasutársaságnál nem is lehet más, mint ideiglenes és bizonytalan. Azzá teszi a vállalatnak több függő és nagyfontosságú kérdése, amelyeknek végleges elintézése előtt szó sem lehet arról, hogy akár Kepes akár más vezetőférfiu személyében az elsőbbségi részvényesek megállapodjanak.

E függő kérdések közül a megoldáshoz legközelebb áll a villamos üzemre való átalakítás dolga. A társaság már birtokában van egy villamossági vállalat ajánlatának, amely az üzemátalakítás részletes terveit tartalmazza és már a jövő héten megkapja egy másik cégnek tervezetét is. Ezeket a motorosvasut szakértővel fölülbíráltatja, majd tárgyalásokat indít, amelyeknek eredményessége esetén tárgyalásokat folytat a kivitelre nézve. Ha már most villamos hajtóerőt vezetnek be a vonatokon, úgy

előreláthatólag villamos vasuti forgalomban szakképzett férfit is állítanak a vállalat élére. Ennek az alakulásnak következménye lenne az is, hogy az üzemnek az államvasutak kezelésébe való átadása a messze jövőbe kitolatnák. A villamos üzemtől ugyanis a társaság a bevételeknek akkora szaporulatát várja, hogy semmi ok sem fogna fenn a vasúttársaság önállóságáról lemondani és az államvasutaknak a kezelést átadni.

Ez az esetleges átadás egyúttal a második oka annak, hogy miért ideiglenes a vezető állás a motoros vasutnál. A társaságnak az átvételre vonatkozó kérvénye már a kereskedelmi miniszteriumban van és bár semmitem sem szól még emellett, hogy az államvasutak átveszik a helyi érdekű vasutat, mégis erre az esetleges átvételre való tekintettel nem kereshet az aradi vállalat új, kiváló szakférfit. Ennek ugyanis garanciát kellene adni, hogy hosszabb időig marad a vasut élén. Ilyen garanciát pedig a motoros nem adhat, mert lehet, hogy az állam kezelésébe megy át a vasut és akkor a máv. saját alkalmazottját hozza ide.

A június 23-iki rendkívüli közgyűlés elé nagy érdeklődéssel néznek a részvényesek nemcsak az igazgató választások, hanem a villamos üzemre való átalakítás javaslata miatt is. Ha az olcsóbb hajtóerő bevezetése rövidesen megtörténhetik, úgy a vasúttársaság vezetősége bizik abban, hogy 1908-ban minden nehézség nélkül megkezdheti az aradi vagongyárral és a diósgyőri vasgyárral szemben főnálló és elsőbbségi részvényekkel fedezett tartozásainak törlesztését.

Szobrot a parasztkirálynak!

Achim András akciója.

Dózsa György szobra Békéscsabán.

— Az Aradi Közlöny távirati értesülése. —

Arad, június 4.

A nyughatatlan vérű, volt parasztképviselő, Achim L. András az érdekes ötleteknek nincs híján: most a parasztság érdekében olyan akciót akar indítani, amely bizonyára ország-szerte feltűnést fog kelteni. Ma egy hírlapíró előtt kijelentette, hogy gyűjtést fog indítani Dózsa György, a tüzes trónra ültetett parasztkirály szobrára, amelyet Békéscsabán fognak felállítani.

Achim András különös akciójáról a következőket táviratozza budapesti tudósítónk:

Achim L. András ma egy budapesti újságíró előtt kijelentette, hogy ők, a békéscsabai parasztek már mind a nemzetközi szocialista párt jelvényeit viselik. Nemcsak kiabrándultak, de mélységesen meg is undorodtak a koalíciótól. Elhatározták, hogy a cselédtörvény megalkotására azzal válaszolnak, hogy Békéscsabán közadakozásból felállítják Dózsa Györgynek, a parasztkirálynak szobrát. Ő maga, akit koldussá tett a hatalom üldözése, kétezer koronával kezdi meg a gyűjtést a szoboralap javára.

— Ez a válaszuk a rabszolga törvényre — mondotta Achim. Ha állani fog a tüzestrónra ültetett parasztkirály szobra, amelyet monumentálisra tervezünk, országos parasztyűlés keretében fogjuk azt felavatni. Csodálom, hogy eddig nem gondolt a parasztság Dózsa György szobrára, de most jóvá teszi mulasztását.

Achim azután arról panaszkodott, hogy a kormány embertelenül üldözi. Eddig mintegy 1278 darab bírósági idézést kapott a legkülönbözőbb ügyekben, a mi gyászosan jellemzi a mi

viszonyainkat. Akárhogyan dolgozik azonban ellene a hatalom, mihelyt teheti újra fellép képviselőjelöltnek s ha programbeszédet mond, fel fogja mutatni ezeket az iratokat, a melyek minden kétséget kizárólag igazolják az ő üldöztetését.

HIREK.

Írás, írás . . .

Három fölíratot küldtek meg Arad városához. Mindegyik a kivándorlás csökkentését kívánja. Az egyiket Szatmár, a másodikat Győr, a harmadikat Csanád küldte, Arad városától „hasonló szellemű fölíratot” kérve.

Nem ismerjük egyik fölíratnak se a tartalmát. Nincs kizárva, hogy egyik, vagy a másik csakugyan csodaszert tartalmaz, amely az Amerikába vágók ezreit itt tudja tartani. Hanem azt olvasatlanul is meg lehet jövendőlni, hogy Arad mind a három fölíratot pártolni fogja. Ki ne akarná a kivándorlás csökkentését. S azt szintén előre lehet jósolni: a kivándorlásokon nem fog csökkenteni se Szatmár, se Győr, se Csanádmegye fölírata, sem azok a hasonló szellemű fölíratok, amelyeket Aradvárosra ezekre vonatkozólag a képviselőházhoz küldeni fog.

A Hamlet mondása jut eszünkbe: szó, szó . . . A kivándorlás dolgában egyéb sincs, mint: írás, írás. Fölíratok, tanulmányok, javaslatok, amelyek azonban egyetlen embert se hívnak le a fiúmei hajók födelzetéről. A kivándorlók mennek, mennek, s csak kevesüknek édesíti meg az elszakadását, hogy valamelyik püspök a hajón misét mond vagy prédikációt tart a tiszteletükre.

Egyetlen mód van a kivándorlás csökkentésére: hogy az anyaföld megadja mindazt, amivel Amerika a dolgos kezeket ki tudja csábítani. Vagy ha nem is annyit, nem is olyan keresetet, de mindenesetre többet a semminél, kevesénnél, amely az embereket kivándorlásra utalja.

Ha ezt a módot valamelyik vármegye eltalálja: nem is kell fölíratba foglalnia, nem kell a társ-törvényhatóságokat hasonló szellemű fölíratra fölhívni. Egy szóval kiáltsa oda a kormánynak, s a kormánynak kötelessége lesz azt megtenni.

Addig azonban se a fölíratok, se a hasonló szelleműek nem csökkentik a kivándorlást.

— Március 15. és október 6. nemzeti ünnep. A városi iskolaszék hazafias javaslatot terjesztett az e havi közgyűlés elé. Azt javasolja, hogy a törvényhatósági bizottság március 15. ikét és október 6-ikát iskolai nemzeti ünnepé emelje. A városi tanács pártolólag terjeszti a javaslatot a közgyűlés elé.

— A kiegyezési tárgyalások. Bécs-ből táviratozzák: Wekerle Sándor miniszterelnök ma tárgyalta Korytovszki osztrák pénzügyminiszterrel a kiegyezési tárgyalások dolgában. A Neue Freie Presse értesülése szerint a tárgyalásokat hétfőn folytatják, még pedig új alapon. A magyar kormány eredeti prozódója csak vázlatos volt. Ennek alapján az osztrák kormány nyolc törvényjavaslatszerű

alternatív módozatot dolgozott ki. Ezeket a tervezeteket veszik tárgyalás alá a hétfőn meginduló tanácskozáson. Már előzetesen az a hír kelt szárnyra, hogy a magyar kormány a módozatokat skepszissel fogadja.

— A csanádi püspök születésnapja. Desseffy Sándor csanádi püspök javuló egészségi állapotban ülte meg Budapesten születésének hetvenharmadik évfordulóját. Ebből az alkalomból a csanádi káptalan melegen üdvözölte; a Budapesten levő csanádgyezhalmegyei papok pedig együttesen tisztelegtek nála, akiket nagy szeretettel fogadott. Számos távirat között Rómából is kapott több üdvözlést.

— Az aradmegyei szőlők veszedelme. Apatelek ról írja tudósítónk: A közeli erdőkből az apateleki szőlőkbe huzódtak a gyapjas lepkek: a szőlőoltványok pusztítói. A gyapjas, vagy más néven apaca lepkek a borosjenői és rod-vini erdőket ugyszólván teljesen elpusztították s most, hogy az erdőben már nem találnak táplálékot, a szőlőket pusztítják. A szőlőket fenyegető veszedelemről jelentést tettek Aradvármegye alispáni hivatalának. Dalmoki-Nagy Lajos alispán ma sürgős intézkedésre szólította fel az apateleki szőlőbirtokosokat. A tegnapi esőzés ugyan csökkentette a kártékony lepkek számát, de így is nagy károkat okoztak a szőlőkben.

— Házasság. Diszes esküvő folyt le ma délelőtt Aradon. Jakabffy Andor földbirtokos kötött házasságot Dániel Gabris kisasszonnyal, özv. Dániel Béláné leányával. A polgári esketés után a fiatal pár Paulisra utazott, ahol a plébánia templomban Kaiser Lajos pápai kamarás, plébános az egyház törvényei szerint is összeadta a fiatal párt. Násznagyok voltak: Balla Béla vezérőrnagy, a szegedi honvédkerülethez beosztott tábornok és neje, továbbá Dániel László és özvegy Gyertyánffy Lászlóné. Koszorúparók voltak: Dániel Kamilla — Jakabffy Tódor huszárfőhadnagy, Jakabffy Margit — Jakabffy Iván, Jakabffy Mariska — Dániel Péter.

— A diplomaták hóhéra. Berlin-ből táviratozzák: Harden Miksa, a Zukunft szerkesztője az udvar köréből leleplezéseket közölt, amelyek óriási botrányt kelteket. Harden különösen Moltke Kunó grófról, Berlin volt parancsnokáról közölt szenzációs leleplezéseket. Moltke bíró-ság elé vitte a dolgot, de az ügyészség a vád képviselőt nem vállalta el, mert nem tartotta közérdekűnek, hogy Harden leleplezéseit ismét a nyilvánosság előtt szellőztessék. A német író leleplezéseit még más tekintélyes diplomaták ellen irányulnak, így Hohenau Vilmos gróf tábornok és Eulenburg Vilmos gróf ellen. Hohenau már be is adta lemondását. A Berliner Tageblatt értesülése szerint Eulenburg gróf is perbe fogta Hardent. Azt a vádat emelte ellene, hogy őt beteges hajlamu diplomatának vázolta leleplezéseiben. Eulenburg gróf már le is mondott diplomáciai állásáról. Ezzel Harden három diplomata karrierjét törte össze.

— Szomoru termés-kilátások. Budapest-ről táviratozzák: A földmívelésügyi miniszterhez érkezett jelentések a vetések állásáról igen szomoru képet nyújtanak. A múlt heti esőzések jótékony hatásába vetett remények nem valósultak meg. Az eső alig javított valamit a vetéseken és különösen Arad-, Csanád-, Temes-, Torontál- és Békésmegyékben sokkal kevesebb buza lesz az idén, mint tavaly volt. A hivatalos becslések szerint a buza husz millió métermázsával lesz kevesebb, a rozs négy millióval, az árpa három millióval, mint tavaly s így a buzavesztesség 10-8, a rozsvesztesség pedig 8-4 százalék lesz. A gyümölcsstermés is igen

gyenge és az összes takarmányokban minden az átlagos eredmény alatt áll. Hacsak mostantól aratásig kedvezőbb időjárás nem lesz, úgy az eredmény még rosszabb lehet. Az eddigi becslés szerint a buza 33 millió métermázsá lesz a tavalyi 57-73 millió métermázsával szemben.

— A városi tisztviselők fizetésrendezése. Pancsova közönsége feliratot intézett a képviselőházhoz, utasítsa a belügyminisztert, hogy terjesszen a Ház elé törvényjavaslatot, amelyben a törvényhatósági joggal felruházott városok tisztviselőinek fizetését 1908. január hó elsejétől állami hozzájárulással rendezze, amint az a vármegyénél már megtörtént. A feliratot Pancsova törvényhatósága azzal küldte meg Aradvárosának, hogy hasonló szellemű felirattal támogassa mozgalmát. A városi tanács Pancsova átiratát pártolólág terjeszti a június havi közgyűlés elé.

— Garay János iróasztala. Szekszárd-ról írják: Garay János halhatatlan költőnk leánya, Garay Gizella a szekszárdi múzeum részére felajánlotta a nagy költő iróasztalát, könyvesállványát, könyveit, karosszékét és nagybecsű kéziratait, ezüstserlegét és több más értékes tárgyat, hogy a költő szülővárosában a múzeumban Garay-szobát rendezzenek be.

— Fegyelmi egy bíróság ell. n. Rómából táviratozzák: Az igazságügyminiszter egy lefolyt vizsgálat alapján fegyelmi eljárást indított a catanzarei felebezési bíróság nyolc bírójára ellen és fegyelmi intézkedéseket tett ugyane bíróság husz másik hivatalnokára ellen.

— Bombamerénylet Lodzban. Berlinből táviratozzák: A Wolff-ügynökség jelenti Lodzból 3-iki kelettel: Két titkos rendőrré bombát dobta, amely úgy a rendőröket, mint husz más embert megsebesített. Az arra haladó Dunski-vola nevű gyárost revolverlövés érte, amely rögtön halálát okozta. Lodzi távirat jelenti: Tegnap gyilkos merényletet követtek el három rendőr és katonai kíséretük ellen. Egy rendőr halálosan, egy rendőrtisztviselő és egy katona könnyen megsebesült.

— Parasztdélülés Oroszországban. Szmolenszkből táviratozzák: Tegnap mintegy 1000 paraszt vonult Zicsevszka helységbe és az inséges lakosság támogatására folyósított pénz kiutalványozását követelte. A hatóság megmagyarázta a parasztnak, hogy még nem nyertek felhatalmazást a pénzek kiutalványozására, mire azok eleinte megnyugodtak, később azonban megtámadták a kerületi főnököt és az adóbeszedőt és kődobásokkal megsebesítették a kerületi főnököt, egy rendőrbiztost és egy vizsgálóbírókat. A rendőrség közbelépett és kénytelen volt fegyverét használni. Két paraszt elesett, többen megsebesültek.

— Változások az ügyvédi kamarában. Az aradi ügyvédi kamara közhírré teszi, hogy dr. Montia Emil ügyvédet, Világos székhellyel az ügyvédek lajstromába felvette, továbbá, hogy Kun Andor dr. békéscsabai ügyvédet, önkéntes lemondás folytán az ügyvédi lajstromból törölte.

— Rablógyilkosság a Gulner-uradalomban. Székesfehérvárról táviratozzák: A szomszédos Fövénypuszta mellett eddig ismeretlen tettesek meggyilkolták és kirabolták Magyar János fiatal legényt, aki Gulner Gyula pestmegyei főispán uradalmában volt alkalmazva. Magyar János szokta naponta a postát is Fehérvárról Pötöllére szállítani. Hétfőn délelőtt Fehérvárról mintegy 1000 koronával elindult kocsijával Pötölle felé. Eközben rablók támadtak rá. Előbb lelőtték két lovát, azután Magyar két lövéssel agyonlőtték és kirabolták. Csak később találták meg holttestét arra járó emberek, mellette hevert kifosztott táskája, közel hozzá

felfordított kocsija és az agyonlőtt lovak. A helyszínén Székesfehérvárról Sárkány vizsgálóbíró szállt ki. A rablógyilkosok kézrekerítésére széleskörű nyomozást indítottak.

— Arverezik az állatkertet. A hivatalos lap árverési hirdetései között ma egy hosszabb árverési hirdetés jelent meg, amelynek apró betűi közlül az a három szó: *Állat- és Növényhonosító Társulat* a budapesti állatkert egy szomorú szakaszára emlékeztet. Emlékeztet a multra, amikor spanyol bikaviadalokat rendezett az Idegenforgalmi és Utazási Vállalat az állatkertben. Az állatkert azóta és minden esztendőben más-más mutatóvénységokkal akart az adóságok okozta bajból kievickélni. Nem igen sikerült neki. Bizonyos rá az a hirdetés, amely a hivatalos lapban ma jelent meg s szövege ez:

10919. ÁRVERÉS. 1—1

1907. V. I. 469/3. Dr. Friedmann Ottó ügyvéd által képviselt Idegenforgalmi és utazási vállalat r. t. javára *Állat- és növényhonosító társulat* ellen 3000 korona követelés és jár. erejéig a budapesti VII. ker. kir. járásbírósnak 1907. évi Sp. IV. 125/3. számú végzésével elrendelt kielégítési végrehajtás folytán alperestől 1907. április hó 13. án lefoglalt s 27556 kor. ra becsült ingóságokra a budapesti V. ker. kir. járásbírósnak fenti számú végzésével az árverés elrendelvényén, annak a Városi Igazgatóság által leendő megtartására határozott 1907. évi június hó 7. napjának d. u. 1 órája tüzetik ki, amikor a bíróság lefoglalt különféle állatok s egyéb ingóságok a legtöbbet ígérőnek készpénz fizetés mellett, esetleg becsáron alul is eladatnak. Terray László, kir. bir. végrehajtó.

— Rólam és nejről. A vidéki lapokban néha ellenállhatatlan erővel nyilatkozik meg a humor. A „Barsi Ellenőr” című újság Nyilttérrovatában a következő nyilatkozat látott napvilágot:

Alólírott ezennel kijelentem, hogy Kotsis Lajos vármegyei irnokot mindaddig, amíg a rólam és nejről terjesztett híreket be nem igazolja, aljas gazembernek tartom s felszólítom, hogy ezen kijelentésemért a bíróságnál orvoslást keressen. Aranyosmarót, 1907. május 31-én.

Vaskovits János.

Hát ha ebben nincsen meg az isteni humor, akkor sehol. A férjet — nyilván a hazibárát — felszólítja, hogy szüntesse be saját kedves neje ó nagyságáról a „be nem igazolt hírek” terjesztését. Kár csak az, hogy Vaskovits János meg nem írta, hogy mik azok a hírek, amelyeket róla és ó nagyságáról terjesztenek. Ez érdekes volna. Nagyon érdekes.

— Csődök a vidéken. A szegedi kir. törvényszék Löwenbach Benedek makói be nem jegyzett kereskedő és pék, továbbá Kádár és társa makói be nem jegyzett kereskedő ellen csődöt rendelt el. A gyulai törvényszék Klein Ferenc orosházi kereskedő, továbbá Weisz Fülöp csorvai fizetlésképtelenné vált kereskedő ellen nyitotta meg a csődöt.

— Tűz Kurticson. Ma délelőtt a szentpáli pusztán Kun Szabó István házat teljesen elpusztította a tűz. A veszedelem oka az volt, hogy a kéményt nem tartották tisztán, amitől ma reggel meggyuladt a korom. A vékonyfalú kémény áttüzesedett s ettől tüzet fogott a köréje felhalmozott gabona is s néhány perccel később lángokban állott az egész ház. A kár mintegy négyszáz korona.

— Éjjeli élet a Rácfertályban. Czirilla Demeter cserépegető inas a múlt év december 29-én összeszurkálta Kohn Ignácot, egy Hajóutcai nyilvános mulatóház tulajdonosát. Ma tárgyalta ezt az ügyet Bozóky Mátyás albiró, aki Czirillát hét napi fogházra és 20 korona pénz-büntetésre ítélte.

— Anarchista halál. Berlinből jelentik: Belonzov orosz anarchista, kit Svájcba Oroszországba kiszolgáltattak, mert a moszkvai kereskedelmi banktól egy millió frankot ellopt, Moszkvában, a börtönben meghalt. Belonzov

ellen a napokban kellett volna a végtárgyalást megtartani.

— Praeservatív ideális legjobb minőségben Vojtek és Weisznál. 201

VÁROS ÉS MEGYE

Aradváros közgyűlése.

— A tárgysorozat. —

Arad város törvényhatósági bizottsága június hó 12-én rendes havi közgyűlést tart. A tárgyalás alá kerülő ügydaraboknak eddig kiadott sorrendje ez:

1. A polgármester május havi jelentése. 2. Nagyváradi város közönségének átirata az ipari szeszgyárak fentartása érdekében az országgyűlés képviselőházához intézett emlékiratnak hason szellemű felirattal való támogatása iránt. 3. Szatmár-Németi város közönségének felirata a kivándorlás csökkentése érdekében. 4. Győr sz. kir. város közönségének felirata a kivándorlás megszüntetése érdekében. 5. Csanád vármegye közönségének felirata a kivándorlás megakadályozása érdekében. 6. Pancsova város tanácsának felirata a törvényhatósági városok tisztviselői fizetésének rendezése tárgyában. 7. Az üresedésben levő rendőrhadnagy, esetleg irodai segédtségi állásoknak választás útján való betöltése. 8. A késmarki Thököly szobor-bizottság megkeresése a tervezett szobor költségeihez való hozzájárulás iránt. 9. A törökbecsei járás főszolgabírójának megkeresése a gr. Leiningen-szobor költségeihez való hozzájárulás iránt. 10. A kézimunkára nevelő orsz. egyesület kérvénye az Aradon befejezendő kurzus költségeihez 600 korona utalványozása iránt. 11. Polgármester előterjesztése az iskolafelügyelői teendőik ellátására tett intézkedés tárgyában. 12. Ugyanaz előterjesztése a számvéviségnél egy napidíjas alkalmazása iránt. 13. A városi iskolaszék előterjesztése a március 15. és október hó 6-ik napjának iskolai nemzeti ünnepé való emelése iránt. 14. A tanács előterjesztése annak kimondása iránt, hogy a városban a nyári idényben május 1-től október 1-ig bármely népelemek, vagy egyéb előadások, mutatóvénnyel korlátlanul rendeztetelhetnek. 15. Az országos színi-egyesület átirata a színház igazgatójának megválasztása alkalmával tájékoztató adatok bejegyzése iránt. 16. Kermely János aradi lakos kérvénye a város községi kötelekbe való felvétele iránt. 17. Zacharids Géza városi számvéviső kérvénye szabadság idejének meghosszabbítása iránt. 18. A Pöstenberg-utcai lakosoknak kérelme az utcának csatornázása iránt. 19. Fann Alajos és társainak kérelme a krivebórai földök bérleti szerződésének módosítása iránt. 20. A város által kiküldött szakértőknek jelentése a vízművek megváltása körüli munkálatok befejezéséről. 21. Baksay József vállalkozónak felebezése a tanácsnak azon határozata ellen, melylyel a pontonok szállításihatáridejének meghosszabbítására irányuló kérelmét elutasította. 22. A tanács jóváhagyó tudomásulvétel végett bejelenti, hogy a tüzerlaktanya részletterveinek elkészítésével Tabakovits Emil építést bízza meg. 23. A tanács előterjesztése a gyufagyár helyüül kijelölt városi területnek átengedése iránt. 24. Az Ilona utca végén a töltésen átvezető utnak kiépítése iránt megtartott árlejtésnek eredménye. 25. Aufricht Miksának kérelme az ó temető és élővízcsatorna közötti területnek bérbevétele iránt. 26. A Béla tér 1. sz. városi épületben lévő magtár-helyiségnek bérlete iránt megtartott árverés eredménye. 27. A tisztügyi bizottság bemutatja a Szecsénszki Vladával a közlegelőbeli 12. sz. 5 hold bérlete iránt megkötött szerződést jóváhagyás végett. 28. Ozv. Szoszenka Andrasné kérvénye néhai férje által felvett fizetés előlegből törlesztetlen maradt 106 korona 68 fillér elengedése iránt. 29. Zikó János fogyasztási adófelügyelő kérvénye a fogyasztási adó kezelő személyzet illetményeinek havi előleges részletekben való utalványozása iránt. 30. A tanács betérjeszti a bóza megadóztatására vonatkozó szabályrendeletet. 31. A belügyminiszter 57799—907. sz. intézvénye az 1905. évi gyámpénztári számadás jóváhagyása tárgyában. 32. A gyámpénztár 1906. évi zárszámadása és a gyámpénztárnak 1907. évi március 5-ik napján eszközölt megvizsgálásáról szóló jelentés. 33. Világosi János adóügyi számtiszt kérvénye nyugdíjaztatása iránt. 34. Sebesi Ferenc kérvénye 649 korona 89 fillér községi adó elengedése iránt. 35. Nagyváradi város felirata a házadó törvény módosítása iránt. 36. A tanács javaslata a folyó év március hóban elő- és leirni-rendelt állami adók után a megfelelő községi adó és csatornázási költség leírása iránt.

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Elítelt gyújtogató. Most harmadéve július 19-én este 9 óra tájban hatalmas tűz ütött ki Simánd község határában. Kardos Péter és Nikolaj jó módú gazdaemberek mintegy *hat-száznegyven* kereszt búzája égett, rémületbe ejtve nemcsak a simándiakat, hanem a szomszéd községbelieket is. A falu apraja-nagyja rohant a tűz oltására, s megjelent a helyszínén két csendőr is, akik a közeli kukorica táblában rejtőző gyújtogatót Kardos Vaszilie, a károsultak öcsésében, azonnal el is fogták. Kardos Vaszilie meglepetésében mindent bevallott, s tettének okául azt mondta, hogy haragudott a bátyjára, s azért okozta neki a kárt. Később a vizsgálóbíró előtt azonban azt vallotta, hogy azért gyújtogatót, mert tudta, hogy a termés *háromezernégyszáz koronára* van biztosítva, s tetteivel a bátyjainak szolgálatot vélt teljesíteni. A mai esküdtszéki tárgyaláson mindent kerekre tagadott. A tanúk vallomásaiból azonban kiderült, hogy alaposan vádolja az ügyész, s az esküdtek vétkesnek mondták ki a gyújtogatót büntetésben. A törvényszék ez alapon *két évi és hat hónapi fegyházra ítélte*, s kötelezte a gazdák biztosítószövetkezetének okozott 1850 korona kár megtérítésére.

§ A ridikül-rabló megszeliült. Reusz György. a hirhedt ridikül-tolvaj, aki még tegnap is úgy őrjöngött, mintha tényleg örült lenne, ma már csendes ember. Az ügyészség utasítása folytán Auszterweil László dr. még tegnap este megvizsgálta s hogy észretérítse, egy sőtét magánzárkába csukatta. Reusz egy ideig még okoskodott, miután azonban belátta, hogy hiába minden, ma reggel kijelentette, hogy semmi baja sincs és nem is fog szimulálni. Ma már vissza is helyezték előbbi cellájába, s így semmi akadályja annak, hogy holnap reggel megkezdje az esküdtszék a ridikül rabló ügyének tárgyalását.

FERENCZ JÓZSEF keserűvíz

KOZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Uj-aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Uj-Arad, június 4.

Hirtelen hűvösre fordult az idő, ami mezőgazdasági szempontból nem kedvező, kifejezésre is jutott ezen körülmény az árfolyamokban, amennyiben ma szilárdan zárultak.

A mai piacon mintegy ezer mm. gabona került eladásra.

A mai piacon eladásra került:

500 mm. buza 9.30—40.

600 mm. tengeri 5.20—30.

Névleges jegyzés:

Zab 7.20.

Rozs 6.70.

Arpa 6.80.

Az árak koronákban, 50 kilogrammonként értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása. —

Budapest, június 4.

Amerika 1 olesőbb, 5 fillérel olesőbb árak.

Az árak 50 kilónként számítva:

	Déli zárlat	5 órai zárlat
Buza októberre	10.27—10.28	10.41—10.42
Zab októberre	6.80—6.81	6.86—6.87
Rozs októberre	8.55—8.56	8.62—8.63
Tengeri júliusra	5.80—5.81	5.82—5.83

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	658.50
Magyar hitelrészvény	759.25
Magyar koronajáradék	93.60
Osztrák-magyar államvasúti részvény	676.50

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Junius 4. —

Magyar elsőrendű: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 300—400 kilogrammig terjedő súlyban 138—140 fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súlyban 138—140 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő súlyban 140—141 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammig terjedő súlyban 141—142 fillérig. Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Sertéslétszám: Junius 1. napján volt készlet 33,599 darab, június 2. napján főlhajtatott 1644 darab, június 2. napján elszállított 231 darab, június 3. napjára maradt készletben 35,243 darab.

A hírtott sertésüzlet irányzata: Nyugodt.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Egy előfizető. Felszólítását eljuttattuk illetékes helyre. Az ügy jelentősége nem áll arányban kényességével s így nem tartjuk magunkat illetékesnek, hogy a nyilvánosság elé vigyük.

IDEGENEK ARADON.

— Junius 4. —

Fehér Kereszt szálloda. Vertán Péter miniszteri titkár Budapest. — Kopasz Odön kir. mérnök Budapest. — Hajós József kir. mérnök Budapest. — Faludi Lajos birtokos Gyulafehérvár. — Hegyes Károly tartalékos hadnagy Földvár. — Martinidesz Róbert jegyző és neje Korompa. — Naschitz Jakab kereskedő Páris. — Fleischmann Jakab kereskedő Budapest. — Killer József igazgató Miskolc. — Botyánszki Zoltán gazdálkodó Békéscsaba. — Parlagi Antal és családja Pozsony. — Bodnár Imre hivatalnok Datta. — Diósi Ferenc igazgató Besztercebánya. — Molnár Róbert ügyvéd Szolnok. — Rózsahegyi D. vasúti hivatalnok Nagybecskerek. — Steiner József kereskedő Kikinda. — Dózsa Döme vendéglős Temesvár. — Róna Géza hivatalnok Orsova. — Hazai Emilné és leánya Déva. — Ravasz Mihály Szabadka. — Monti Pülöp utazó Budapest. — Singer Sándor utazó Budapest. — Kálmán Antal utazó Budapest. — Simkovics Rezső utazó Budapest. — Aczél Dezső utazó Budapest. — Klement Ernő utazó Budapest. — Murányi Mór utazó Budapest. — Sipos Lipót utazó Budapest. — Goldner Arthur utazó Budapest. — Gábor Albert utazó Budapest. — Kiaschek Gusztáv utazó Budapest. — Lemberger M. utazó Budapest. — Pick Hugó utazó Budapest. — Bruszt D. utazó Budapest. — Scheinberger S. utazó Bécs. — Braun Mór utazó Bécs. — Csicsáki József utazó Bécs. — Trapp Rudolf utazó Bécs. — Blum Salamon utazó Nagyszombat.

Központi szálloda. Bartuska Miksa tábornok, dandárparancsnok Lugos. — Weisz Mór gyáros Békésgyula. — Bugarsky Sándor kereskedő Szeged. — Freytag Béla kereskedő Szeged. — Helh Oszkár mérnök Beszterce. — Unterveger Károly hadnagy Versec. — Bérczy Béla dr. ügyvédjelölt Nagyszentmiklós. — Lengyel Győző gyáros Szeged. — Kuhlín Lajos magánzó és neje Világos. — Vajda-Jenő magánzó és neje Világos. — Szekér Pálné és Ilona magánzónők Sarkad. — Georgia János esperes Butyin. — Szenes Árpád m. kir. állami gazdatiszt Stancsafalva. — Koszits Pál m. kir. intéző Deliblat. — Almásy Mihály ispán Lugos. — Székely István főerdész Lugos. — Silber Soma kereskedő Budapest. — Bugaria László szállodás Perjámos. — Kóhalmi Béla üzletvezető Perjámos. — Heysler Dávid kereskedő és neje Budapest. — Beck Henrik kereskedő Budapest. — Vinyovsky Sándor mérnök Budapest. — Kaló Gyula főmérnök Zenta. — Kernal Kálmán kereskedő Stanisla.

Vass-szálloda. Halmágyi S. utazó Budapest. — Veres Gyula járásbíró Vinga. — Piovalki Emánuel utazó Bécs. — Draí S. pénztárnok és neje Brád. — Fábian Lajos joghallgató Arad. — Darvas László színész Budapest. — Berkovits Zs. utazó Budapest. — Sella Margit Mercifalva. — Pampelio W. joghallgató Budapest. — Buciani Konstantin joghallgató Nagyszében. — Glück H. utazó Budapest. — Wild Gyula mérnök Resica. — Schvarz Zs. utazó Budapest. — Herzl Márk utazó Budapest. — Balog S. utazó Budapest. — Freund Zs. fakereskedő Nagylak. — Schay A. tüzérhadnagy Igló. — Wolf Zs. kereskedő Budapest. — Kovács József kereskedő Bécs.

A következő

ujdonságok

érkeztek

KERPEL IZSÓ

80,000 kötetes

kölcsönkönyvtárába:

Gabányi: Öt év Mandzsuriában, Müller: Az én módszerem, Pekár: Vitézi románcok, Abonyi L.: Pásztortűz, Tarlóvirágok, Spinóza: Tractatus, Böhme: Egy tévedt nő naplója, Molnár F.: Az ördög, Boissier: Cicero és barátai, Prezsevalszky: Zajzomból Tibetbe, Dr. Darvai: Üstökösök és meteorok, Cseresnyés: A kardpárhaj, Thury Z.: Az ember, aki hazaballagott, Hanusz; Egen és földön, Dr. Szabó: A társadalmi fejlődés iránya, Jászi O: Történelmi materializmus, Achille: A Szociologia feladata, Somló B: Állami beavatkozás, Ambrus Z: Törpék és óriások, A Berzsényi lányok 12 vőlegénye, Solus Eris, Dr. Guthy: A vén kopó, Cs. Orosz A: Baróthy Nora grófnő, Falk Zs: Oroszország, Jászi: Uj magyarország, Hankó: Universum II., Németben: Wedekind: Frühlingserwachen, Bernhard M: Opfer, Zobelitz: Tagebuch einer Hofdame, Zapp A: Moderne Mädchen, Viebig Cl: Naturgewalten, Karin M: Backfische, Auernheimer: Die Dame mit der Maske, Brandenfels H: Das Rosenhäuschen, Mantuffel: Sybold v. Eck, Boy-Ed: Eine Woltat, Erhardt: Mittellose Mädchen, Prévost: Die Fürstin v. Ermingen, Neue Pariserinen, Dahl: Harald Atterdal, Dunker: Ein Leutnant verloren, Schobert: Kreuzdorn, Boy-Ed: Ich, Herzog: Das Familienbuch, Memoiren: Einer Verführten, May K.: Am Stillen Ozean, In den Schluchten des Balkan, Im Lande des Mahdi, Herzog: Die Wiskottens, Westkirch: Loreley, továbbá francia és angol ujdonságok.

Kölcsönj havi 1 kor. 20 fill, vagy kötenként fizetve 8 fillér.

A könyvek ujak és tiszták!

Vidéki bérlők

is a legfigyelmesebb kiszolgálásban részesülnek.

A zenemű-kölcsöntárba

is meglepő szép

ujdonságok érkeztek!

Zenekölcsöntári díj havi 1 kor. 40 fill., vagy füzetenként 14 fill.

Zerkovitz: En vagyok a Józsika, Beleznay: Költözik a daru madár, Heidelberg: Dal a kis kadettről, Benedict: Katrinchen, Wagner: Tiroler Holzhackerbuabn, Reinhardt: Sorgenfrei Fall: O kleiner Chauffeur, Holländer: Der Teufel lacht dazu! Huber: Szivből a szivnek, Dal a sziv beszéde, St. Nervey: A faj-angol, Jónás a viziló, Puccini: Madama Butterfly, Pehm: Rodl-Heil, Böhm: Mädl gibt acht! Grosz A: Jiu-Jitsu, Morena: Telefunken, Ilintsch: Trink ma noch a Flascherl, Legujabbak: Lehár: A modern Mitizsláv.

Antiquar könyvek

legnagyobb raktára.

Irógépkellékek. Könyvtárak és egyes könyvek vétele, könyvtárak berendezése.

KERPEL IZSÓ,

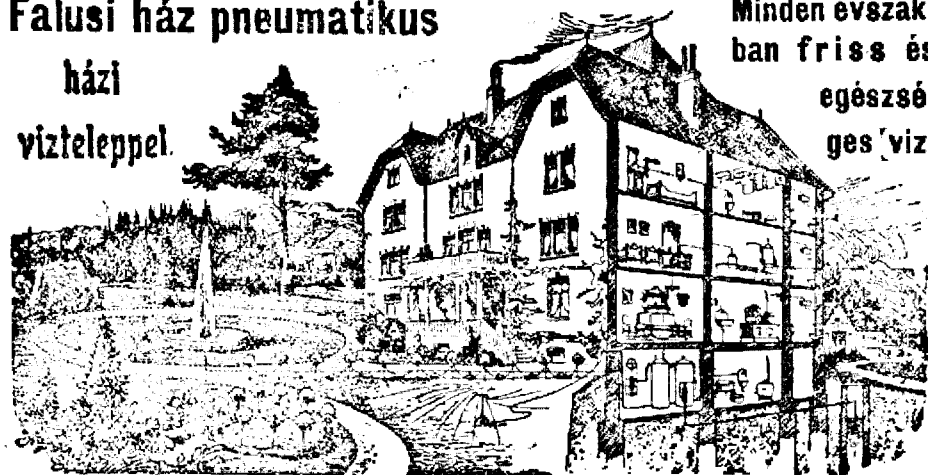
274

könyv-, zenemű és papírkereskedése Aradon.

Telefon 885. sz.

Falusi ház pneumatikus

házi
vizteleppel.

Minden évszak-
ban friss és
egészsé-
ges viz.

Vzellátási telepek nyomó levegővel

(magas vztartó nélkül) villák, falusi házak,
kertek, sanatoriumok, szállodák, stb. részére.

Fürdő- és mosóberendezések, closettelepek.

Tervvel és költségvetéssel kívánatra szivesen szolgálók.

Felvételek a helyszínen.

967

Hopp Károly

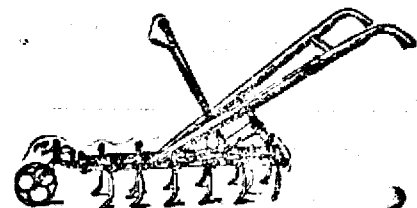
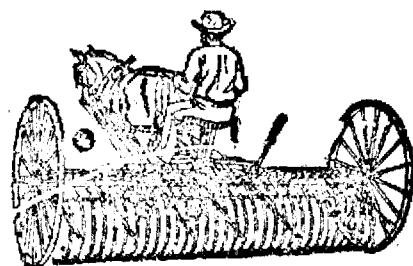
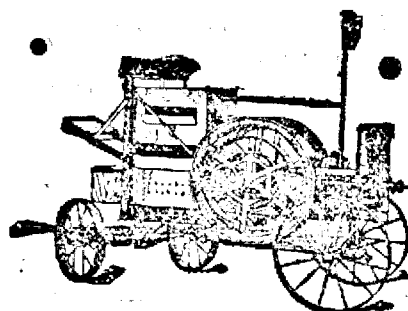
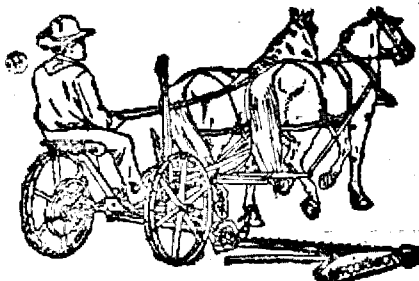
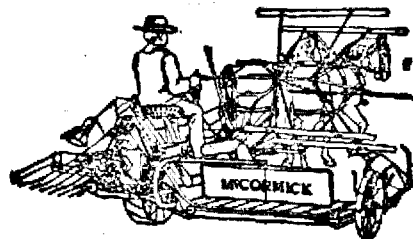
műszaki irodája vzellátások, vllágítási és motortelepek részére

Arad, Széchenyi-utca 5. szám.

Mc Cormick
amerikai aratógép-gyár

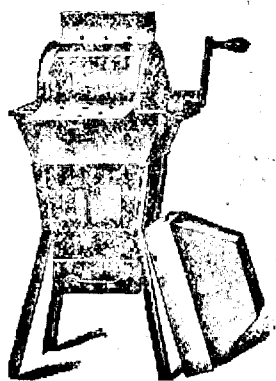
igazgatósága és főraktára:

Budapest, V., Alkotmány-utca 12.
Knecht E. John igazgató.
Mc Cormick kévekötő-arató-
gépei és marokrakó-arató-
gépei a magyar viszonyoknak
megfelelően külön lesznek gyártva.
Ez nem üres frázis, hanem tény!

Összes gyártmányainkról szóló képes katalógusunkat kívánatra bérmentve küldjük.

Árjegyzék kívánatra küldetik.

A John-féle
„Teligöz”
mosógép

A jelenkor legtökéletesebb
gőzmosógépe!

Időnek, munkának, szappan-
nak, szódának, víznek és
tűzelőanyagoknak 75%-ig járó
megtakarítása a kézzel való
mosáshoz viszonyítva.

Mosó-, főző-, gőzölési és
fertőtlenítési készülék egy-
ben. Legcsekélyebb térszük-
ségiet.

A mosandó darab legna-
gyobb kimélése.

Kezesség: Kötelezettség
nélküli próbaszállítás.

Állandó raktár:

Pöhm János

vaskereskedőnél

1287

Arad, Szabadság-tér.

Árjegyzék kívánatra küldetik.

Kizárólagos képviselő és raktár: Kovács Soma és Társa Arad. 3934

Van szerencsém a nagyérdemű vevőközönségnek
tudomására adni, hogy az **Andrássy-tér 22. sz.**
alatt lévő

Masztig P. és társa

üzletet megvettük és ott saját nevünk alatt áru-
situnk.

Kiváló tisztelettel

1482

Pfeifer Pál és Testv.

Szabott árak!

Zsebkendők 1/2 tucat 3 Ajour-
ral tiszta vászon 175 kr.
Selyemmel himzett czérna
harisnya 75 kr.
Varrás nélküli flor 55 krtól
feljebb.
Damasztárak, asztalneműek
Legfinomabb szövetek és
mosókelmék.
Remek 60 cm. széles zephier
13 kr.
Remek mosott Schifon női
ingek 95, 120, 138 kr.

Remek mosó delain 19, 23 kr.
Finom froitier-törülköző 65,
75, 110 kr.
Remek himzett blousok 88,
120 kr.
Finom czérna Ajour-haris-
nya 65, 75, 85 kr.
Saját készítményű angol
zephier férfi ing 185 kr.
1/4 tucat finom férfi zokni
50 kr.
Elegáns fehér Pique-nyak-
kendő 1/4 tucat 50 kr.

Rövid lábravalók 55, 75 kr.

Hosszuszárú czérna- és selyem keztük párja 25,
35, 45, 55 krtól feljebb.

== Nap- és esőernyők a legfinomabb kivitelben. ==
Kézimunkák előnyomatva és elkezdve minden elfogadható árban.
Fiók-üzlet Budapesten: Ferenciek tere 4. és Egyetem-tér 5.

**Elismert legjobb szabásu
ingblusok, vászonruhák és aljak
RADÓ GYULA cégnél.**

APRÓ HIRDETESEK.

Nyári Blouse Album

legújabb eredeti francia divatképekkel. Ára 1— kor. **Ingsz I. és Fia** könyvkereskedésében, Aradon. 361

Jég

kapható havi bérletben naponta házhoz szállítva Petőfi-u. 7/a. Telefon 199. szám. 1258

Fogorvosi és fogtechnikai műterem.

Van szerencsém a n. é. közönséget értesíteni, hogy Aradon, József főherceg-ut 1. sz. házban

fogorvosi és fogtechnikai műtermet nyitottam.

a hol minden a szakmába illő műtéteket pontosan és és jutányosan végzek.

Kiváló tisztelettel

VAJDA BENŐ

1264 fogorvos.

Telephon sz. 242.

Kalmár József

hatóságilag engedélyezett villamos világítási felszerelő Arad, Salacz-u. 2.

Költözködéseknél vagy lakásváltoztatásoknál

villanyvilágítási vagy villamos csengő

bevezetéseket vagy átalakításokat jutányosan és gyorsan eszközöl

Kalmár József

villanszerelő Arad, Salacz-utca 2.

Értesítés?

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség szíves figyelmét felhívni arra, hogy

Weitzer János-utca 10. szám alatt

(Dr. Robitzek-ház.)

egy a mai kor igényeinek megfelelő

salont

nyitottam, ahol a legelegánsabb ízlést kielégítő angol és francia divat szerinti **ruhákat** a legjutányosabb árak mellett készítek, melyre tapasztalatainkat úgy én, mint nóm, nagy fővárosokban szereztük meg.

Egyben arról is értesítjük a t. hölgyközönséget, hogy a legmodernebb szabászat tanítását a leg-**rovidebb idő alatt** betanítjuk.

Nagybecsü pártfogást kér

Weisz Samu,

angol és francia női szabó.

Fizető és tanuló leányok felvétetnek.

Házvezetőnőnek

ajánlkozok egy középkorú nő, ki ily minőségben már régebbi idő óta van alkalmazva, esetleg idősebb urhoz. Cim: Schweidel József-utca 2—3. 1528

Kerestetik

egy ügyes, tiszta szobaleány. Cim a kiadóhivatalban.

Egy két szobás kényelmes utcai lakás, hozzátartozó mellék-helyiségekkel együtt Dezső-utca 1a. szám alatt augusztus 1-ére kiadó. Bővebbet ugyanott, vagy Borona-utca 46. az üzletben.

Goddam!

Végre egy gyorsan és biztosan ható tyukszem-irtő szer

Cook & Johnsons

amerik. patent- 3917

Tyukszem-gyűrű

1 drb. 20 fillér, 6 drb. 1 korona, postán 20 fillér portó.

Kapható a Monarchia minden **gyógyszertárában**, valamint az összes drogueriákban.

A Bőr- és Lithion-tartalmú

Salvatorforrás

kitűnő sikerrel használtatik vesebajoknál, a húgyhólyag bántalmainál és köszvényénél, a cukorbetegségnél, az emésztési és légzési szervek hurutjainál.

Húgyhajtó hatású!

Vasmentes! Könnyen emészthető! Teljesen tiszta!

Kapható **darányműkereskedésben** vagy a **Szinye-Lipóci Salvatorforrás Vállalatnál** Budapest, V. Rudoórházi-part 8.

1108

403—I 907 szám.

Hirdetmény.

A nagyméltóságú m. kir. vallás és közokt. minister ur 1906. évi szeptember 14-én kelt 61286 számú rendeletével a bajai állami elemi iskola felépítési munkálatait 6796 kor. 83 fillér összeg erejéig engedélyezte.

A fentemlített munkálat kivitelének biztosítása céljából az 1907 évi július hó 2-ik napjának d. e. 11 órájára az aradi m. kir. államépítészeti hivatal helyiségében tartandó zárt ajánlati versenytárgyalás hirdettetik.

A versenyzői óhajtok felhivatnak, hogy a fentebbi munkálat végrehajtásának elvállalására vonatkozó zárt ajánlataikat a kitűzött nap d. e 11 órájáig a nevezett hivatalhoz annyival inkább igyekezzenek beadni, mivel a későbbben érkezettek figyelembe nem fognak vétetni.

Az ajánlathoz az általános feltételekben előirt az engedélyezett költségösszeg 5%-ának megfelelő bánatpénznek az aradi adóhivatalnál történt letételét igazoló nyugta csatolandó.

A szóban forgó munkálatra vonatkozó műszaki művelet és részletes feltételek a nevezett m. kir. államépítészeti hivatalnál a rendes hivatalos órákban naponként megtekinthetők.

Az ajánlati költségvetés nyomtatványai ivenként 1 kor. 50 fillérért az államépítészeti hivatalnál megszerezhető.

Kelt Aradon, 1907. június hó 1.

1518

M. kir. államépítészeti hivatal.

DÉLICE

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé más nem szívhat.

346

Aradi nyomd. részvénytársaság könyvnyomdája. Nyomatott Kurzweil János és Társa budapesti festőgyáranak festékével.

Villanyvilágítási, telefon, csengettyű, és villámhárító

983

berendezéseket és javításokat, lámpák és csillárok átalakítását gáz- és villanyra szakszerűen és a legolcsóbban végzem. — Ivlámpákat, elektro-motorokat és lustereket mintakönyv, vagy rajz szerint szállítok. Legjobb minőségű villanykörték, Auerek és vlámpaszemeket raktáron tartok.

Diamant Ferenc.

Kazinczy-u. 1. (A polgári iskolával szemben.)

Hattyu-mosóda!

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy

mosódámban

az általam legújabbban feltalált fényvel gyönyörűen fényezett fogakat, hézkelket és gallérokat tudok tisztítani, amelyek ennek használata által olyanokká lesznek, mintha újak volnának.

Ajánlom tisztító intézetemet, amelyben minden fehérnemű tisztítását, mosását és vasalását merevített árak mellett elvállalom.

Vidéki megrendelések 48 óra alatt elkészülnek és pontosan elküldetnek.

Tisztelettel

Stefán Józsefné

ARAD,

1490

Tököly-tér, román templom-épület, a kis posta mellett.

Földes Kelemen

orvosi labororiuma

Aradon, Deák Ferenc-utca.

Végez:

hugy, köpet, bélsár, gyomortartalom és hányadék, vér, koros folyadék-gyülemek, epe és huygkőképződmények, nemi szervek váladékai, torok lepedék, ondó, anyatej és kor-szövettani vizsgálatokat mér-sékelt díjazásért.

288